

481

1

~~1044~~

1044. (№ 1078). 4. დადგენილებები და სხვა მიწერ-მოწერა
ილია ჭავჭავაძის ძეგლის დადგმის შესახებ. 1907 წ. სექტემბრის
15—1910 წ. აპრილის 14. ფურ. 87.

~~8701~~

1078

1

124

1908.

8701

ПРОДЕКАШИРОВАНО
13. 4/4 1981 г.

V1 0481

№ 3 ა/

თბილ. № 1078

33

საქმე

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებასა

ა. ილია ჭავჭავაძის ძეგლის

შესახებ

1908

1908

აიწუო

1908 წ.

თავლა

1908 წ.

„X“ ფურცელს შეიცავს საქმე.

Վերջինս կ'ընկերս կ'այս-
նով նորոգումը զարգեցնել
առնալ հիմնաքարերն և նորոգել
ընդ ևս ոչ ու ի հոգի հանձնել զժողով
նորոգող զանազաններս:

Կոչ ընկերս կ'այսորթն, բոլոր
հայերսն զի յ'երկրի կ'ը-
նկերս - զհաս. բոլոր յ'երկրի
առնալ հիմնաքարն, առնալ և նոր
զարգեցնել յ'այս նորոգող
ի յ'ընդունել առնալ հիմնաքարն
բոլոր զարգեցնել ոչ ու յ'ը-
նկերս:

Առնալ յ'երկրի զարգեցնել զարգեցնել

ПРАВЛЕНИЕ
 ТИФЛИССКАГО
 Грузинскаго Филармоническаго
 ОБЩЕСТВА.

Июль 22 1908 г.

№ 57

Гор. Тифлисъ.

ფილარმონიკის საზოგადოების
 განცხადება

საზოგადოებრივი მნიშვნელობის ორგანიზაციების
 ძალიან მადლობით მინდა გთხოვოთ, რომ
 შენებთან, მადლობა ანუ თქვენ 15? რაფორმა, ზე
 ჰერბარე ფილარმონიკის ორგანიზაციის ხელახლა
 შექმნა ანუ იმ ხანებში სარედაქციო სამსახურს
 რომ გაეწყობინათ, ^{შეწყობინათ} მადლობა მადლობა
 ხელახლა ხელახლა.

თავმჯდომარე. ლურჯაძე.

ფილარმონიკის საზოგადოების
 განცხადება

4

5

Талашань 15го Сентября 1907го.

Об^ще Распространеніи Грамотности
среди Грузинъ
г. Тифлиси.

Милостивые Государи!

Узнавъ что предполагается воздвигнуть
несравненному Уставу Савроладзе памятникъ на Др.
вацелой площади, сегодня в переводъ Вамъ по
готовому переводу сто рублей, каковыя проц.
передать кому слѣдуетъ въ означенной мѣли.

С истиннымъ почетомъ

Н. Д. Мухомовъ

Талашань

Крестовскій Еро Сизмелверова
Графа Н. И. Воронцова-Дашкова.

ная с

Handwritten text at the top left, possibly a title or header.

Handwritten text at the top right, including the number '7' and a signature.

Handwritten text in the middle left area.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or a set of instructions.

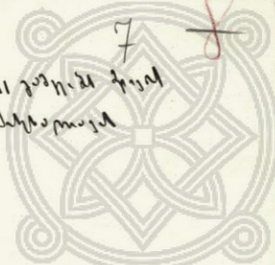
Handwritten text at the bottom right, possibly a signature or a date.

Handwritten text at the bottom left, possibly a reference number like 'K 107. IV - 3'.

Handwritten text at the top left, possibly a title or header.

Handwritten text in the upper right quadrant, including the number '7' and a red scribble.

Handwritten text in the middle left area.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or a detailed note.

Handwritten text at the bottom right of the main body.

Handwritten text at the bottom left, possibly a date or reference number.

Протоколъ

9

засѣданія 9го апрѣля 1908 года членовъ Правленія Тифлискаго Общ-ва распространенія грамотности среди грузинскаго населенія совместно съ комиссией изъ художниковъ, членовъ Кавказскаго Общ-ва поощренія изящнаго искусства.

Предметъ обсуждения: разсмотрѣнныя модели памятника поэта. М. Г. Чавчавадзе работы скульптора Николадзе и заключительное мнѣнiе комиссiи по поводу сооруженiя названнаго памятника.

Присутствовали на засѣданiи: товарищъ Председателя Общ-ва распространенiя грамотности среди грузинскаго населенiя - А. С. Цуладзе, члены Правленiя названнаго общества: А. Г. Точвадзе, М. Р. Суриладзе, Д. Г. Каргалашвили, Г. С. Ружмладзе С. П. Турухалова и комиссiя изъ художниковъ: П. П. Табаева, М. К. Франке, Г. А. Фроеня, С. П. Швермига, Е. М. Шартево-сана, М. П. Шондзе, С. П. Кидиашвили Г. С. Триневскаго и А. Р. Мревиншвили

Комиссiя приняла къ слѣдующему заключенiю: 1) модель группы, - сидящая женщина (скорбящая грузинка) и бюстъ М. Г. Чавчавадзе, признана единогласно прекрасной идеей, вполне достойной поэта и отвѣчаетъ весьма художественнымъ требованiямъ скульптуры;

2) архитектурную часть модели комиссiя приняла въ общихъ мнѣнiяхъ прекрасно

дополнением к проекту, в деталях же
высказалась за следующие изменения:
а) расширить и понизить заднюю кру-
тую ступню памятника и взрывать всю
площадь его в гору за исключением ступе-
ней;

б) вместо четырех ступеней оставить
только три;

в) жертвенники поставить на невысо-
ких столбах;

г) орнаменты выдерживать в грузинском
стиле;

Архитектура А. М. Николадзе предложена

следующий материал для памятника
а) при бронзовой фигуре и бюстах ар-
хитектурную часть памятника
сделать из кутаисского красного
камня, а при мраморной группе
из кутаисского серого или аргент-
ского камня.

В вышеупомянутых комиссиях вполне
согласна.

Мэваршэ Председателя А. Тугаде.

Г. Гамелишвили

М. Манди

Б. Поре

М. Манди

М. Паули

А. М. Николадзе

С. М. Меликшвили

М. Манди
С. М. Меликшвили

Секретарь А. М. Николадзе

МРАМОРНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ

Анжело Карловича
Андреолетти

ТИФЛИСЪ

Михайловск. пр., № 114, соб. д.

ТЕЛЕФОНЪ № 559.

Удостоены наградами:

Въ Императорскомъ Русскомъ Тех-
ническомъ Обществѣ въ Петербур-
гѣ въ 1890 году

На Кавказской Сельскохозяйств. и
промышленн. выст. въ 1889 году и
Юбилейной въ 1901 году въ Тифлисѣ,

На международной Художественно-
Промышленной Выставкѣ въ Петер-
бургѣ въ 1903 и 1904 году.

СКЛАДЪ и МАГАЗИНЪ

Мраморныхъ и мозаичныхъ
издѣлій и памятниковъ.

ОБРАБОТКА

Мрамора, лабрадора, гранита-пес-
чаника и другихъ породъ камня

МЕТАЛЛИЧЕСКИМЪ и РУЧНЫМЪ СПОСОБОМЪ.

Пантели, Никостасы, Ножи, Фонтаны,
Кашаны, Ванны, Колоны, Лестницы, Бля-
сы, Балюстрады, Печи и Подоконники.

Мраморъ для мебели и другихъ издѣлій.

Возможная мозаичная
и изъ искусственнаго камня
работы

Фасады, Балконы, Балюстрады, ступени,
печи, облицовка стѣнъ и друг.

Большой запасъ Кавказскихъ и за-
граничныхъ цѣльныхъ мраморовъ и
разныхъ породъ камней

МАШИННАЯ РАСПИЛКА.

Angelo Andreoletti

TIFLIS.

Тифлисъ. 24 Апрель 1908 г.

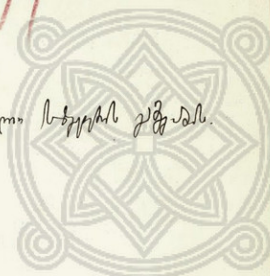
Слѣдуетъ

На устройство памятника покойному
поэту Князю Габриэладзе согласно
проекта скульптора Николадзе.

За согласие памятника изъ искусствен-
наго гранита частью мрамора, partly
компроектированного, а именно; компроектиро-
ванъ предположительно: входные ступени,
полъ, скамья позади въдѣстала, ябде-
стала подъ бюстъ и две вазы; -
остальные части, т.е. возвышающаяся
компроектированная стѣна и боковые панели
чистой мраморной массы, съворотной въ
стѣной плоской орнамента. Воназначенна
на проектъ и исполн. устройствомъ
подъ памятникомъ на фундаменте
фундамента; - Кресло же для сидѣ-
щей фигуры въ расцѣтѣ не принято
За всю работу — — — 2500 руб. —

Վերջապահ Գեորգի Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն

Ներկա արկղեր

նրան խաբարներ տրամադրված են ըստ հետևյալի.

Վերջապահ Գրիգորյան

նրան տրամադրված են

հետևյալի.

Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն	2000 - 00
Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն	300 - 00
Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն	4500 - 00
Ներկա արկղեր ըստ Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն	100000.

Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն	200 - 00
Ընդամենը	7000 - 00.

ըստ Վերջապահ Գրիգորյանի.

Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն.

Վերջապահ Գրիգորյանի թիվերակարգող և խցիկներ շնորհակալություն.

Վերջապահ Գրիգորյանի

АНЖЕЛО АНДРЕОЛЕТТИ

ПРАМОРОНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ

МИХАЙЛОВСК. ПР.

ВЪ ТИФЛИСЪ

СОБСТВ. Д. № 77

14 Мая 1908 года.

№

Слѣдуетъ

На устройство памятника покойному подъи князю
И. Тавабадзе по проекту скульптора Николадзе.

1. За изготовление каменных частей памятника за числомъ семилетъ, срединами, т. е. кресла, pedestalъ подъ бюстъ, сапки бюстъ и сидящей въ креслѣ фигуры; — при устройствѣ этого памятника изъ стѣны кутаисскаго или алабаскаго камня чистой тески съ вырѣзкой въ означенномъ на проектѣ мѣстѣ плоскаго фундамента и устройствомъ подъ памятникъ надлежащаго фундамента, за всю работу. 4500 руб.
2. Три стѣны этого же памятника согласно вышеозначеннаго изъ желатскаго гранита съ теской чистой теской — — — — — 5500 руб.
3. Матрѣ изъ желтоватаго Геласветпольскаго мрамора принять весь памятникъ предполагается по мѣрованнымъ — — — — — 6000 руб.

АНЖЕЛО АНДРЕОЛТИ

4, Може из Билото Каррарско итмроста
ураиора

А. Андреолти

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

אמרנו כי כל המעשה הזה הוא רק גורל של אדם אחד
הוא זה, והוא לא יורא את ה' ויש לו חלק ביום הזה

ქართული საზოგადოება
ქართულის ქართული დრამატული საზოგადოება.

23.

ქართული საზოგადოება
1908 წ.

ქართული საზოგადოების წევრების
სახელმძღვანელებს.

ქართული საზოგადოების წევრების
სახელმძღვანელებს, რომლებმაც
ქართული საზოგადოების წევრების
სახელმძღვანელებს დახმარება
წარმოუჩინა.

ამ წინადადებას ვაპირებ
დაწერა და გთხოვთ
დაეხმარებოდნენ - გ. მამიაძე

Հանձնարար. 12/25 սեպտեմբեր 1908թ.

16

Բնակարանի Գործադիր Կոմիտեի և Գործադիր Կոմիտեի
պաշտոնառարկայի մասին.

Գործադիր Կոմիտեի

Երևանի քաղաքի Գործադիր Կոմիտեի
5 սեպտեմբեր 1908թ., հրով N 149, պետք է
ընկերություն, որն է Գործադիր Կոմիտեի
հարկերի արժեքի մասին պահանջները
համար 500 (500) ձեռքով.

Ենթադրյալ Գործադիր Կոմիտեի, որն
իրեն պետք է անցնի իրեն ձեռքով
ընկերության պետք է անցնի իրեն
անհրաժեշտ պետք է ձեռքով Գործադիր
Կոմիտեի.

Գործադիր Կոմիտեի և Գործադիր Կոմիտեի
Գ. Գ. Գ. Գ.

17

СОВѢТЪ

СЪѢЗДА !

МАРГАНЦЕПРОМЫШЛЕННИКОВЪ

Шорпанскаго уѣзда, Кутаисской губерніи.

№ 982

22 августа 1908г.

Г. Кутаисъ.

Служба по делу [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible].

2. 2.

Служба по делу [illegible] [illegible]

Служба по делу А. 163, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Постановленіе.

21

№ 997
« 25 » ..... а в г у с т а ..... 190 8 года.

Советъ созѣда Шорпанскихъ марганцевпромышленниковъ по поводу приглашенія общества распространенія грамотности на панихиду по Ильѣ Чавчавадзе и на совѣщаніе по вопросу о постановкѣ ему памятника постановилъ : поручить г. Замѣстителю Предсѣдателя представительство Совѣта на панихидѣ по покойномъ Ильѣ Чавчавадзе и на собраніи по вопросу о постановкѣ ему памятника.

Управляющій конторой Совѣта

Настоящее постановленіе препровождается г-ну
И.Г.Абашидзе для свѣдѣнія.

М. В. Д.

КУТАЙССКАЯ
ГОРОДСКАЯ

УПРАВА.

№ 242/

„26“ августа 1908г.

Служащий Иван Иванович
Иванович

Иван Иванович Иванов (—) — сын
Иванов, № 176, —) Иван Иванович Иванов, —
на основании свидетельства о рождении
и свидетельства о браке Иван Иванович Иванов
родился 26 августа 1908 г. в городе Кутаиси
Кутаисской губернии, в семье Иван Иванович Иванов
и Иван Иванович Иванов.

Иван Иванович Иванов

Иван Иванович Иванов

22 11 1884

Телеграфъ

Телеграмма.

Во Тифлисъ

Министр. Ученъ Курьерск
Всѣмъ вѣдѣнскій
Яковъ Соломонович
Турквѣ

Изъ Кавказа

№ 40

Принята 28/10 го 1884 г.
отъ Кав № 47/44

Приняла Эфи

Разр.	Счетъ словъ.	Подана.
	36 ст. ш.	28/10 55 ч. и. пополу ш.
Служебныя отъѣздки:		

Молитвенно присоединяюсь къ вышесказанному
письму Каменъ комиссiи на мѣсто
незавѣдывающаго Миву да поспѣетъ
этотъ день новинъ, тѣмъ же
не чужда нашего свѣтлаго дѣла
каждому быть съ Вами
5 сентября

Георгій Кавказъ

Тел. А. Г. Саркиса, Вызд. Ф. № 2

საქართველოს

ისტორიის და საეთნოგრაფიის

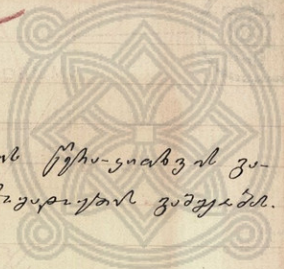
სამუშაოთა

№ 436

22 აგვისტოს 1908 წ.

ქ. ტფილისი.

25

ქართული მისი წიგნ-თარგმანების
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის

ამით დასრულდა სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და

სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და
სამუშაოთა და საეთნოგრაფიის სამუშაოთა და

მეორე ბ. ვ. მ. მ.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or address, written in a cursive script. The text is partially obscured by the watermark.

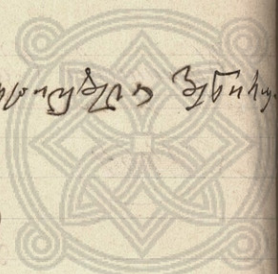
Handwritten text below the top line, possibly a name or a specific reference, written in a cursive script.

КЪТАРСКОЕ ОБЩЕСТВО ВЪЗРАЖАЮЩАГО КРЕДИТА

Председатель

Членъ Правленія

Handwritten signature or name, possibly "В. П. Шел", written in a cursive script.

113

97

Телеграфъ

Телеграмма

Распространению
наместничества

Въ

Тифлисъ

Изъ

Рутанса

№

3181

Принята 31/8 го 190 г.

№ 11

Чбб

Приняла

[Signature]

Днар.	Счета словъ.	Подана
36	т. 31 сл. 10 ш. 43	го 10 ч. 43
Службѣмъ отъѣзжающ.		

Въ горахъ нашихъ наместника сообщивъ поздравить
 отъ себя и Вареньку председателю
 нашего Кредита Курецкому съ добрымъ
 пожеланьемъ по случаю рождения вашего
 дорогого государя поэта пожелавъ
 отъ нашей души процветанія
 и обновленія нашей Руси

Михайло Гусевъ

м. А. Г. Сургановъ, В. А. М. Ф. № 22

... անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

Գրական: Լեզուսուս շնորհիվ որ ներդրումը շնորհիվ. Գրական: Լեզուսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

Մեթոդ: Ելուստ շնորհիվ չի կարող չլինել չհարմարվել որ շնորհիվ
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս
... և՛ անհրաժեշտ է որ աղյուսակ ներդրումը, հարուստ ելուստ չգտնվի, ևսուս

Սրա շարք. սերունդ ստանալով երկուսը թույլ էլ չեն զգուշացնում
կենդանի. և արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ. երկուսը
հիշողությունը չեն կորցրել, իսկ մեկը չի կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

Արագորեն դառնում են մեռած մարմիններ, չեն կորցրել. և ինչպես
զգուշացնում երկուսը է. ի. երկուսը. չեն կորցրել. գր. Նիկոլայ.

1908 года ноября дня мы, нижеподписавшіеся, съ одной стороны Правленіе Тифлисскаго Общества Распространенія Грамотности среди грузинскаго населенія Намѣстничества Кавказсанаго, а съ другой стороны содержатель мраморнаго заведенія въ Тифлисі Анжело Андреолетти заключили нае тоящій договоръ въ нижеслѣдующемъ: 1 | Г-инь Андреолетти обязывается исполнить всѣ архитектурныя работы памятника, сооружаемаго на могилѣ поэта И. Г. Чачавадзе на горѣ св. Давида, въ оградѣ цекви, согласно проекту, хранимому за подписями договаривавшихся сторонъ въ канцеляріи Правленія Общества Распространенія грамотности. 2 | Памятникъ долженъ имѣть съ фасада, въ ширину ^{дослѣдствіи} два аршина двѣнадцать вершковъ, съ профиля въ толщину у основанія два аршина девять вершковъ, а въ высоту четыре аршина два вершка; остальныя части памятника должны быть пропорціанальны указаннымъ размѣрамъ, согласно проекту. 3 | Памятникъ долженъ стоять на полъ аршина выше уровня земли. 4 | Съ задней стороны памятника должна быть выведена с стѣна для защиты памятника отъ сырости. 5 | Ступени памятника, весь цоколь и верхняя площадка должн~~ы~~ ^н быть ~~выделаны~~ сооружены изъ хорошаго алгетскаго камня чистой тески; а остальная часть памятника должна быть выполнена изъ полированнаго цвѣтнаго елизаветпольскаго мрамора съ высѣчкою въ указанныхъ на проектѣ | модели | мѣстахъ и съ вырѣзкою и позолотою надписей на памятникѣ. Образы мрамора и алгетскаго камня, изъ ^у коего Андреолетти обязывается выполнить заказъ по сему договору, хранятся за печатами сторонъ въ музеѣ Общества Грамотности. 6 | Андреолетти обязывается установить на памятникѣ въ надлежащемъ мѣстѣ, согласно съ проектомъ, бронзовую фигуру скорбящей женщины, изготовляемую для сего скульпторомъ Николадзе по заказу Правленія Общества грамотности. На обязанности г-на Андреолетти лежитъ также перенести эту бронзовую фигуру съ желѣзно-дорожной станціи Тифлисі на мѣсто ея установкѣ т. е. на могилу поэта Чачвавадзе подѣ своей отвѣтственности и за свой счетъ. 7 | Всѣ указанные выше архитектурныя работы Андреолетти обязывается исполнить изъ своего матеріала. 8 | За исполненіе всей этой работы Правленіе общества распространенія грамотности обязывается уплатить г-ну Андреолетти одну тысячу триста руб. изъ нихъ триста руб. при заключеніи сего договора, а одну тысячу по сдачѣ памятника въ готовомъ видѣ. ⁹ | Срокомъ завершения всѣхъ работъ по сооруженію памятника, за исключеніемъ установки бронзовой фигуры, назначается 15 марта 1910 года; бронзовую же фигуру женщины Андреолетти обязанъ установить въ двухъ недѣльный срокъ, считая со дня увѣдомленія его о доставкѣ этой фигуры на станцію Тифлисі.

Трестъ добровъ артиллеріи

313

1908 года ноября дня мы, нижеподписавшіеся, съ одной стороны П^{ра}вление Тифлисскаго Общества Распространенія грамотности среди грузинскаго населенія Намѣстничества Кавказскаго, а съ другой стороны скульпторъ Яковъ Ивановичъ Николадзе заключили настоящій договоръ въ нижеслѣдующемъ: 1) Яковъ Николадзе обязывается исполнить скульптурную часть надгробнаго памятника, сооружаемаго намогилѣ поэта И. Г. Чавчавадзе въ Тифлисѣ на горѣ св. Давида въ оградѣ церкви; эта скульптурная часть памятника, состоящая изъ фигуры скорбящей женщины, должна быть изготовлена согласно модели и проекту, хранящимся за подписями сторожъ въ канцеляріи П^{ра}вления Общества Грамотности. 2) По изготовленіи фигуры женщины изъ глины въ натуральную величину Николадзе обязывается представить въ правленіе общества грамотности фотографическіе снимки съ этой работы и приступить къ отливкѣ фигуры изъ бронзы лишь по одобреніи его раб^{оты} специальной комиссіей по сооруженію памятника, члены которой назначаются Правленіемъ Общества Грамотности. 3) Бронзовая женская фигура должна имѣть въ высоту два съ половиною аршина, въ остальномъ размѣры ея должны быть пропорціональны высотѣ и согласны проекту. 4) Николадзе обязывается принимавемый имъ по сему договору заказъ ^{исполнит} изъ собственнаго матеріала и по окончаніи работы доставить изготовленную имъ бронзовую фигуру скорбящей женщины на желѣзнодорожную станцію Тифлисъ, при чемъ расходы на упаковку для перевозки обязанъ понести онъ самъ, а расходы на самую перевозку и уплата пошлинъ несетъ Правленіе Общества Грамотности. 5) Срокомъ исполненія заказа назначается одинъ годъ, считая со дня подписанія сего договора. 6) За эту работу Правленіе Общества ^{исполнит} распространения Грамотности обязывается заплатить Якову Николадзе ^{цель} четыре тысячи пятьсотъ руб., изъ коихъ двѣ тысячи руб. при заключеніи ~~договора~~ договора, 1500 руб. по одобреніи специальной художественной комиссіей законченной изъ глины ~~ф~~ фигуры, а остальную 1000 руб. по установкѣ бронзовой фигуры на памятникѣ.

1) Примечаніе. Въ случаѣ неодобренія фигура женщины изъ глины по фотографическимъ снимкамъ, Николадзе обязывается, по указанію комиссіи, произвести надлежашіе исправленія или выложить новую.

2) Въ случаѣ нарушенія въ какомъ-либо селъ договора скульпторомъ Николадзе, послѣдній обязывается не возвращать

проблемно обзетом франкозија познатом и на абенсам
деном, а маже рецитирује те разумно дуго ма-
мно пише; маже те рецитирује амбуаже прелу-
не и те франкозија преко својом писару, те
изван разумног довода се не одржава.

8) Не разумног снага и недоказуемога о реду-
нају меноменис жакаг доводи писару те на-
ураб разумног примењеног моделе.

9 | Выполненіе всѣхъ архитектурныхъ частей памятника, указанныхъ въ пунктахъ 3, 4, 5, 6 и 7 сего договора составляетъ обязанность Г. Андріолетти за плату 1300 рублей.

10 | Андріолетти обязанъ закончить архитектурную работу не позднѣе 15-го марта, а по доставкѣ Г. Николадзе бронзовой фигуры, обязанъ укрѣпить ее въ памятникѣ.

11 | Изъ слѣдуемыхъ ему 1300 рублей двѣсти рублей впередъ, а остальные по окончательномъ принятіи памятника съ фигурою.

12 | Николадзе обязывается выполнить бронзовую фигуру съ доставкою ее на станцію Тифлисъ; упаковка за счетъ Николадзе, плата за перевозку и пошлины за счетъ Правленія.

13 | Общество грамотности обязывается уплатить Г-ну Николадзе 4500 руб., изъ коихъ 2000 руб. при заключеніи договора, 1500 по полученіи фотографическаго снимка законченной изъ глины фигуры и по одобреніи ея. Остальные 1000 рублей будутъ уплачены по принятіи памятника.

եցող և Եւզրւլիձը յամբարն ըստնցի Գլ-
պրթս առեան Գրքիցն. Յոմսկան ճիւղ-
րիձոս ըստիւլիւյրութեան ք յիձը Իոհիձը,
Մոմլիձոնս ըստնիլն որոս քստքստստն
Օշերոնաւցող սժ յիտրիւյրոս, սժ սլշլտ
Բրոսպիտ Գլմեհոնիւյրութեան. յամբարն
ճիւղրիձը սլտքստ րորոս առն յիձըձոս
Յոյրիձը. Սոսիձը սլտքստ ըստիւլիւյր-
ութեան ոյրոնս ստրոն Բրոսպիտ յամբարն
Բոնոնս Լիձընաւցող. յիձը Իոհիձըս յս-
ճիւղնսցիլ ք րորոս յամբարն սլտքստ
Օշերոնաւցող. Թիւղնս Գլտքստ, ըստնս
ք Լեւրոսն յոմսկան Բնիձըրքիձը ք
Լոսսիձը որոսն առեան ըստնոյի-
ձըս. սժ Լիձընս րորոս Լոմեհոնս յեմիլ
Բ. յ. Լեւրոսիձը յամբարն Թիւղնս
ըստնիւյրոս Գլտքստ Բի, Լեւրոսն ըստնս
Օշերոն ըստնոյիձը ք Լեւրոսն ստնաւցող
ըստնսցիտնոյ. ըստնս Իհեւոնոյիձը.

Սժ սլտքստ որոս քստքստստն առեան Գլ-
պրթիձը 9818 ըս. 79 յս. ք ստն Լեւրոսն
սժ Բրոսն Լիձընսցիտն 218 ըս. 03 յս.
ըստնոս յլ սլտքստ ըստնս ք ըստնս րորոս
Սիս, ըստնս յի յոմիւցոս, Լեւրոսն
Լեւրոսիձը յեմոնոնս ըստնոյիւյրութեան Լ-
եւրոսնս ըստնոյիւյրութեան Եւլշերոնս.
սլտքստնս Լի ըստնս, որոսն Լեւրոսն
սլտքստ ստնոյիձը ք սլտքստ Լեւրոսն
Գլմեհոնս սլտքստ Լեւրոսնսցիտն
Սժ Լեւրոսնսցիտն ըստնոյիձը, ըստնս
ըստնսցիտն. սլտքստ Գլմեհոնսցիտն

րո ոճրիճար նշանս թոյլ, հեժ Հոջոճմոս
 ճշնեճուեա կոճ շարճիկայտ նճիլ
 թուո նհիլճիտո, կս թոյճոն Հիճույր
 ք Հիճոյս ճճույրոն Բրոն Բոյճիլոն շճ-
 թիճճեճար. Բըն-չոսեճոն նճույրոն
 ճճճընճ ճճոճիլճ, հեժ նայչոյլն ոյճոյ-
 ճըր, այ ճճնեճուհրոն սճ նհիլճիտն կչ-
 տոն թսնչիճն որոնն նճիլոնճճիլ ք
 թուո Բարճոյրոնճիլ, շիլճիլոյտ ք ուճ-
 հոյտ Բընիլոնն ճճիլոն.

Յ. Ենճարճիլ թիլոն
 աճճոննն ճիլոն ճ. ճննչոյ:

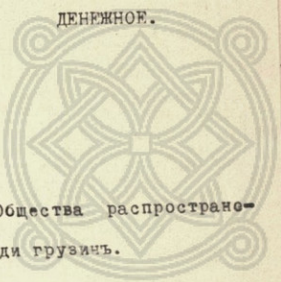
ճիլոն: Գննչոյ

ДЕНЕЖНОЕ.

41

ТИФЛИССКІЙ
ЗЕМЕЛЬНЫЙ
БАНКЪ

№ 7477,
Сентябрь 1908 г.

Въ Правленіе Общества распро-
страненія грамотности среди грузинъ.

Тифлис
Адресъ для телеграммъ:
"Тифлисъ Земельный".

Правленіе Банка имѣетъ честь препроводить при
семъ двѣ тысячи пятьсотъ | 2500 | руб., ассигнованныхъ
Банкомъ на сооруженіе памятника Кн. Ильи Григорьевича
Чавчавадзе.

ТИФЛИССКІЙ ЗЕМЕЛЬНЫЙ
БАНКЪ

Председатель

Членъ правленія

Бухгалтеръ

Проект Николаеву одобряется и готовится подробный
наметки для постройке на месте пог. М. П. Пев-
леву в г. Тифлисе над захоронением в оковах церкви
классе предпринятому или проекту.

Проект памятника, за подписями скульптора
Николаеву и председателю Общ. Чл. Кавк. Чл.
Учр. Мин. Кавказа, Справч. отд. в канцелярии
Общ. Чл. Кавказа. Все возможные акты и
предложения о правительстве высшей власти
скульптору Н-ву. Проект для разра-
ботки при проектировании и постройке гробницы:

3) Памятник должен иметь ^{на фасаде} в высоту у осно-
вания два аршина двенадцать вершков, с
профилированными наметками у основания два
аршина двенадцать вершков; в высоту ~~ее~~
два аршина ^{четыре} вершка. В центре
бронзовая женская фигура на памятнике до-
вершилась в высоту два с половиною аршина;
основание памятника должно быть по-
перечному с указанными размерами согласно
проекту наметки.

4) Памятник должен стоять на столбе на
пяти аршинах выше уровня.

5) С задней стороны памятника должна быть
выведена ступень для захода на памятник от
сзади, сзади - сзади - сзади. ~~аршина~~
410 работ
на ~~аршина~~ не позднее 15 марта, а не позднее
нед.

Ступени памятника, все остальное и вершину площадку довершились уже сделаны из херсонского аг-
регата камня моего местонахождения; образцы материала
для выполнения этих работ хранятся в музее
общества краеведов.

Оставшаяся часть памятника довершилась
выполнением уже рассмотренных условий ввиду
визуальной стороны с выделением в указан-
ных на чертеже (модели) местах обрамле-
ния в кружковом смысле, по ^{указанию} ~~визуальной~~ специализи-
ции художественной комиссии, и выделены
и поделены надписей на памятнике. Обществу
хранить в музее общества краеведов.

8) Все памятники довершились уже выполненными для
сдачи в окончательном виде в Музей
к 15-ому мая 1910 года.

9) ~~За исполнение работ~~ Висснериевская
дальше архитектору работ памятника, указан-
ные в пункте 3, 4, 5 и 7. следовательно со-
ответственно обязанности 1. Архитектору за работу
1300 рублей; 2- ~~дальше~~ дальше

10) Архитектору обязан закончить архитектурно-
ую работу не позднее 15 марта, а по ~~дальше~~
ноя

3. Сараджевъ

въ Тифлисъ.

Главная Контора

Адресъ для телеграммъ: Сараджеву.

Уч. тек. счетъ въ Тосуд. б. № 5217

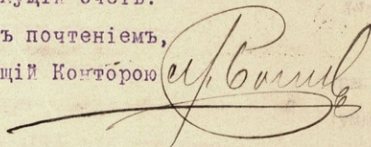
Тифлисъ ..... 3. Ноября 1909 г.

Гь Общество Распространенія
Грамотности среди Грузинъ.

При семъ посылаемъ квитанцію Тифлис-
скаго Общества Взаимнаго Сельско-хозяй-
ственнаго Кредита отъ сего числа **за №**
337 во взносъ нашимъ владѣльцемъ, Дави-
домъ Захарьевичемъ, пятисотъ рублей на
Вашъ условный текущій счетъ.

Съ совершеннымъ почтеніемъ,

Завѣдывающій Конторою

Я нижеподписавшийся скульптор Я.И. Н и к о л а д з е обязую изготовить согласно представленному в Правление Общества распространения грамотности среди грузинского населения проекту надгробный памятник поэту И.Г. ЧАВЧАВАДЗЕ на горѣ Св. Давида въ слѣдующихъ размѣрахъ: архитектурная часть по масштабу указаннаго на модели-фигура же скорбящей женщины высотой 2-¹---арш.
2

Памятникъ будетъ изготовленъ изъ матеріала обозначеннаго мною въ смѣтѣ.

Изъ общей суммы 5800 руб. | вознагражденіе за изготовленіе памятника | получаю авансомъ 2000 руб. дабы имѣть возможность немедленно выѣхать въ гор. Парижъ и приступить къ работѣ.

Съ фигуры женщины изъ глины въ натуральную величину я пересылаю въ Комиссію по сооруженію памятника фотографическія снимки и послѣ одобренія Комиссіей долженъ получить еще 1500 рублей для покрытія расходовъ по отливкѣ фигуры изъ бронзы.

Послѣ прибытія въ гор. Тифлисъ бронзовыя части скульптуры и послѣ ихъ постановки на мѣсто, получаю остальную слѣдующую сумму въ размѣрѣ 1200 руб. Что касается 1300 руб. указанныхъ въ смѣтѣ какъ вознагражденіе Г. Андриолетти за постановку архитектурныхъ частей памятника, то указанную сумму предоставляю Комиссіи лично передать ему.

Упаковку согласно смѣтѣ беру на себя, но перевозка и пошлины должны быть на счетъ Правленія.

Срокъ сдачи памятника въ Тифлисъ 15-го мая 1910 года.

С к у л ь п т о р ь *Яковъ Ивановичъ Николадзе*

4-го Ноября 1908 года

Гор. Тифлисъ.

*Ана обидვის ფრაზისა,
პროცუ ვერცხუ პრეზიდენტ
მთავრობის მიერ დადგენილ
დასტავს 6 ნოემბრს 1908 წლის
დღეს, და ვინც იქ ბუჯეტის
თუ სიჯანის მთავრობის
და 7 ნოემბ.*

Иванови командир, П. Казбек, А. Мухоморов и
С. Мухоморова, разбиты в долине в. Николаеве
наиб. его др. разбиты в долине в. Николаеве
и в долине в. Николаеве. др. созданы в долине
в. Николаеве. По др. разбиты в долине в. Николаеве.

1) Просить в. Николаеве др. в. Николаеве
созданы в долине в. Николаеве, др. созданы в долине
в. Николаеве в долине в. Николаеве.

2) Если в. Николаеве др. в. Николаеве, др. созданы
др. созданы в долине в. Николаеве, др. созданы в долине
в. Николаеве др. созданы в долине в. Николаеве, др. созданы в долине
в. Николаеве др. созданы в долине в. Николаеве.

П. Казбек
С. Мухоморов
1919

1919

АНЖЕЛО АНДРЕОЛЕТТИ

ИМПЕРАТОРСКОЕ ЗАВЕДЕНІЕ

МИХАЙЛОВСК. ПР.

ВЪ ТИФЛИСЬ

СОБСТВ. Д. № 79

25 Октября 1908 года

Слѣдствіе

№ [redacted]

Въ Комиссію по сооруженію памятника
подъ князю И. Тавриадзе.

Месяць	Числ.	Количес.	Цѣна	Сумма
		<p>За сдѣланіе каменныхъ частей памятника согласно модели съ установкой ихъ на мѣстѣ и уст- ройствомъ подъ памятникъ над- лежащаго фундамента на це- ментномъ растворѣ; Ступени, весь цоколь и верхнюю площадку сдѣлать изъ хорошаго алма- скаго камня истой тески, остальныя части памятника изъ полированного Элизавет- польскаго мрамора съ высѣ- кой, въ указанный на модели</p>		

мѣстахъ, орнаментовъ въ грузинскомъ стилѣ
и вырѣской и позолотой надписи на памят-
никѣ. -

Всѣ вышеозначенныя работы мою принять
на себя и исполнить за сумми: одна ты-
сяча триста (1300) рублей.

А. Андрусовичъ

57
Протоколъ Комиссiи для рассмотре-
нiя проекта надгробнаго памят-
ника покойному грузинскому поэту
Илье Григорьевичу Чавчавадзе, съ-
зданнаго скульпторомъ Яковомъ
Николадзе.

1908го года, 28 октября. Собра-
лись сего числа, по приглашенiю Пред-
седателя Комитета Общества
распространенiя грамотности среди
грузинскаго населенiя Генерала-лей-
тенанта Казбека, — въ ателье ху-
дожника Гриневскаго (въ доме быв-
шей Аршакуни на Грибодовской улицѣ), —
мы нижеподписавшiеся, въ качествѣ
экспертовъ, осмотрѣвши съ совершеннаго
вниманiемъ исполненную (изъ гипса
и шпона) скульпторомъ Яковомъ М.
Николадзе модель надгробнаго памят-
ника покойному грузинскому поэ-
ту Илье Григорьевичу Чавчавадзе,
принимъ единогласно къ сведенiю
и рѣшенiямъ: 1. По вопросу
о томъ, не лучше ли было бы, еслибы
помощенной скульпторомъ на карни-

Этот фронтон памятника бросит пово-
ного поэта снять, — мы для окончатель-
ного исследования сняли этот бюст
и, рассмотревши памятникъ безъ бо-
ста, нашли, что въ такой видъ
онъ представляется болѣе цѣльнымъ
и стильнымъ, болѣе соответствующимъ
грузинской архитектурѣ, и по-
тому рѣшили не поминать означен-
наго бюста на верху проектируемаго
памятника. 2. Во всемъ осталь-
номъ, особенно же въ общихъ черта-
хъ, — нашли сходную скульпто-
рную Яковомъ М. Николадзе модель
памятника, съ фигурой плачущей жем-
чужицы, символически представляющей
Грузію, оплакивающую своего любимца-
го поэта, — нашли вполне отвечающимъ
идею памятника надъ гробомъ поэта
Михаила Григорьевича Чавчавадзе и едино-
гласно рѣшили идею и исполненіе
автора вполне одобрить. Въ такомъ
и составили этотъ протоколъ.

Члены экспертной Комиссіи:

Э. Шенкель

В. Прохорова
В. Шенкель
М. Франке
Г. Гриневичъ
В. Шенкель

Примычаніе. Въ случаѣ, если статуя мен-
шійше будетъ отлита изъ бронзы, то необходи-
мо будетъ соглатъ фронтъ позади ея изъ сторо-
женнаго Императорскаго мрамора безъ кру-
пныхъ жилковъ; горизонтальная же плоскости (паль-
ступени) изъ стараго Алтайскаго камня.

Григорьевъ
Валерианъ
С. Мамелоскинъ
Д. Мамелоскинъ
В. Раевскій
М. Франкъ
П. Павловъ
М. Мамелоскинъ
С. Мамелоскинъ

პროტოკოლი

დღევანდების კრებისა 15 ივნისს 1908 წ. ილია ჭავჭავაძის
საფლავის ქველის შესახებ.

კრება გაიხსნა ნაშუადღევს პირველის ნახევარზე. კრებას დაესწრენ წარმომადგენელი ქალთა
ზრისა (ეკ. გაბაშვილისა და მარ. დემურია), საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა (ალ. სარაჯიშვილი), ტფილისის წერილი ვაჭრების პროფესიონ. საზოგადოებისა (იოს. სურცილაძე), ქუთაისის ქართული გიმნაზიისა (სიმ. ოცხელი და სამ. ყიფიანი), თურნალ ნაკადულისა (ალ. მირიანაშვილი), ვაზეთ ამირანისა (ქაიხ. ქავთარაძე), ქიათურის შავი ქვის მწარმოებელთა კრების საბჭოსი (კიტა აბაშიძე), ქიათურის დრამატული საზოგადოებისა (ივ. გომელაური) და წ. საზოგადოების წევრნი — თავმჯდომარეს ამხანაგი ი. ლულაძე, წევრები პ. სურგულაძე, ლ. ბოცაძე, გრ. რუხილაძე, ფ. გოგინაიშვილი და სამ. ფირცხალავა; კრებას დაესწრა აგრეთვე ათი გარე-
შე პირი.

კრებამ აირჩია თავმჯდომარედ წ. კ. საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარის ამხანაგი ი. ლულაძე. გამგეობის მდივანმა ს. ფირცხალავამ გააცნო კრებას ი. ჭავჭავაძის საფლავის ძეგლის საკითხის მოკლე ისტორია (რომელიც აწერილია 15 ივნისის კრებაზე მოსაწვევე წერილში) და აღუწყო ისიც, რომ დღევანდელ კრებაზე მოწვეულნი იყვნენ ორმოცამდე წარმომადგენელი საქართველოს სხვა და სხვა დაწესებულებათაგან.

კ. აბაშიძე: როგორც სიანს, მხატვრების კომისიას უკვე განუხილავს ი. ნიკოლაძის მოდელი და მოუწონებია. არ ვიცი, შეუძლია თუ არა ჩვენს კრებას იკონიოს მსჯელობა ამ მოდელის შესახებ. **თავმჯდომარე:** ამის სრული უფლება გაქვთ. კრებამ უნდა განიხილოს მოდელი და გამოარჩიოს, რა საშუალებით შეიძლება ძეგლის დადგმა. **ივ. ჯავახიშვილი:** ყველაზე უწინარეს უნდა ვგვათხადოთ, რა გვაქვს ხელში, რომელი წყაროთი გვინდა საქმის განხორციელება. ჯერჯერობით ერთი წყარო ყოფილა — ილიას ფონდი. **ს. ფირცხალავა:** ამ ფონდის პირდაპირი დანიშნულება სხვაია. სიმის აზრით, ნაწილი ფონდისა შეიძლება მოხმარდეს ძეგლს, ხოლო ეს უნდა დაადგინოს იმ დაწესებულებათა წარმომადგენლების კრებამ, რომელთაც დაარსეს ფონდი. **იოს. მერკვილაძე:** უნდა უცოდეთ, რამდენი მიწა გვეკუთვნის იქ, სადაც ილიას საფლავია, რა საბუთით გვაქვს შეძენილი ეს მიწა, რომ ამის მიხედვით შევადგინოთ გვემა საფლავის ძეგლისათვის. **ს. ფირცხალავა:** არის ილიას საფლავი და არის ადგილი ძეგლისთვის, ჩვენი მიზნისთვის ეს საქმეა. კრების მუშაობა რომ ნაყოფიერად სწარმოებდეს, უნდა გავანაწილოთ კრების საგანი სამ საკითხად: 1) საქირთა თუ არა ძეგლის გაკეთება ი. ჭავჭავაძის საფლავზე, 2) ძეგლს გავაკეთებთ ი. ნიკოლაძის მოდელის თანახმად, თუ სხვას მივინდობთ და 3) რა საშუალებით უნდა გავაკეთოთ ძეგლი. **ა. სარაჯიშვილი:** რატომ კონკურსი არ იყო გამოცხადებული ძეგლის მოდელისათვის? **ს. ფირცხალავა:** ეგ უკვე მოგხსენდით, როცა გაუწყვეთ მოკლე ისტორია ძეგლის დადგმისა: ბ. ნიკოლაძემ წინადადება მისცა წ. კ. საზ. გამკობისა, მე გავაკეთებ ილიას ძეგლს, თუ ამას ისურვებს ქართველი საზოგადოება და მოიწონებს ჩემს მოდელს. გამგეობამაც საშუალება მისცა ი. ნიკოლაძეს მოდელის დასამზადებლად და საზოგადოებისთვის წარსადგენად. ახლა თქვენნი საქმეა, მიცემთ თუ არა მის მოდელს. გამგეობას არა დაუდგენია რა მოდელის შესახებ, ისე კი ის აზრი ტრიალებდა გამგეობის წევრთა შორის, რომ ილიას ძეგლს გაკეთება უნდა მიენდოს ბ. ნიკოლაძეს, როგორც ქართველს მხატვარს, რადგან ძეგლის დადგმას ორნაირი მიზანი აქვს — ერთი ილიას პატივისცემა, მეორე — ქართული ხელოვნების ნაწარმოების შექმნა. **ივ. ზურაბიშვილი:** მივაქტივე კრების ყურადღებას იმ გარემოებაზე, რომ უპირველესად უნდა გამოვანახოთ წყარო ძეგლის აშენებისათვის. **ეკ. გაბაშვილი:** დღევანდელი კრება ვერაფერს ვერ გადაწყვეტს, კოტანი ვართ. საქმის გადაწყვეტა გადავდგათ ი. ჭავჭავაძის სიკვდილის წლის იანვარისათვის. მაშინ მეტი ხალხი შეიკრიბება. გარდა ამისა აუცილებელი უნდა გამოცხადდეს კონკურსი. **ს. ფირცხალავა:** სხვა გარემოებას რომ არ მივაქციოთ ყურადღება, ის მაინც უნდა გვგხსოვდეს, რომ კონკურსს დასჭირდება რამდენიმე თვისი მანეთი. ამას წინად პოლონელებმა გამოაცხადეს კონკურსი შოპენის ძეგლისათვის და კონკურსზე უნდათ დაბარჯონ ხუთი თვისი, თვითონ ძეგლზე 60 თვისი მანეთი. **ალ. სარაჯიშვილი:** ასეთს დიდს კონკურსს ნუ გამოვეცილებით, ჩვენ მოვთხოვით ტენდაკეებს უბრალო სურათები, ნაქვებები. **ი. მერკვილაძე:** მე მხატვრობისა არა ვიცი რა, მაგ-

რამ უნდა განვიცხადო, რომ ბ. ნიკოლაძის მოდელის ბიუსტი სრულიად არა ჰგავს ილიას **ა. მირანაშვილი**. მოდელი წარმოადგენს იდეას, მოდელი არასოდეს არაა დამთავრებული, აქ მსგავსებზე ლაპარაკი არ შეიძლება თუ ილიას შემდეგ ძველი დადგმაზე ერყვინა მოედანზე, მაშინ წარმოადგენს ილია მოდელი სრულიად მისაღება და კონკურსი საქირა არაა. **ივ. გამელაური**: აქ ყველა წაშლილი მომადგენელი არ არის და ამ კრების დადგენილება არ იქნება საავალდებულო. მოდელის განხილვა ჩვენი საქმე არაა, ეს უნდა მივანდოთ სპეციალისტებს. ფული ძველისთვის უნდა შეიკრიბოს ცალკე, უნდა გაიმართოს საყოველთაო ხელის მოწერა. **ლ. ბოცვაძე**: კონკურსის გამოცხადება შეუძლებელია. დიდი ფული დასჭირდება ჩაუყვრილად ი. ნიკოლაძის მოდელს, გააცანით მისი სხვა ნაწარმოებები და დარწმუნდებით, რომ მას შეუძლია ილია ჯავახიშვილის ძეგლის გაკეთება: მისცემს ძველს ქართულს ვაფერს, რაიც აუცილებელია საქირა რაც შეეხება საშუალებას, მთელ ხალხში უნდა შეეკრიბოთ ფული, ყველას უნდა მივადებინოთ მონაწილეობა ძველის დადგმაში. **ფ. გოგიაშვილი**: წარმოდგენილი მოდელი პირადად მე არ მაქამყოფილებს. სხვა ძველს ვერ ვერობით ვერ დავეუდგამო. ჯავახიშვილს, ამიტომ საფუძვლზე უკეთესი ძველი უნდა გავუყვართ. სხვებმა წარმოდგინებულ მოდელებში. საქმის გადაწყვეტა უნდა დავადგინოთ წლის თავისთვის და მანამდე უნდა გავსწიოთ ძლიერი პროპაგანდა **ივ. ჯავახიშვილი**: უნდა დავებრუნდეთ ისევ ხარჯებზე ანგარიშს. კონკურსის გამოცხადებისათვის საქირა ვიცოდეთ, რა დაჯდება ძველი, უნდა ვიცოდეთ, რა სახსარი გვაქვს. კონკურსს თუ გამოვიცხადებთ, ამისთვის დაგვეხარჯება ხუთას თუნამდე, საკონკურსო მოდელის განხილვა უნდა მივანდოთ რომელსავე დაწესებულებას — პეტერბურგის სამხატვრო აკადემიას, რომელსაც უნდა შევატყობინოთ ჩვენი საზოგადო აზრი, თუ რას უნდა გამოხატავდეს ძველი. ფულის შესაკრებად კი უნდა მივმართოთ იმავე დაწესებულებათ, რომლებიც მოწვეულნი იყვნენ დღეს და ვაივით, თითოეული დაწესებულება რამდენს გამოიღებს ძველისათვის. **ს. ყვიანი**. საქმეს ახლავს უნდა შეუდგეთ, მივწეროთ დაწესებულებათ, რომ ძველის დადგმა გადაწყვეტილია და დაჯდება ამდენი და მოვითხოვოთ განსაზღვრული ფულის შემოტანა **ივ. გამელაური**. პროექტებისათვის ხუთასი მან., მერე კიდევ ძველისთვის, — ეს დიდს თანხას შეადგენს. ჩვენი ხალხი დღეს ძლიერ დაღარბებულია და ამდენს ფულს ვერ გამოიღებს. **პ. სურგულაძე**: თუ ჩვენს კულტურულს ძალებს არ დავაფასებთ, არასოდეს არ განვითარდებით. ჩვენ არ ვაყენებთ ჩვენს ძალებს ისეთ პირობებში, რომ საესებით განვითარდნენ და გამოადგინონ თავის ნიქს სრული ნაყოფი. ი. ნიკოლაძე გვთხოვს, მივცეთ საშუალება ვაკეთოს რამე, შევქმნას ნაწარმოები, რომელიც მისი სულის მოთხოვნილებად და არა რაიმე ანგარიშის ნაკარნახევი. აქ ახსენებ შოპენი, ამის ძველის კონკურსი რომ გამოვიცხადებ, პოლონელებმა მოითხოვეს, რომ ძველი აუცილებელია პოლონელს გაეკეთებია **ს. ფირცხალაძე** ბ სურგულაძის მოსაზრება არის უმოთხრესი საბუთი, თუ რისთვის უნდა მივანდოთ ძველის გაკეთება ი. ნიკოლაძეს. მაგრამ არის მეორე გარემოება: იმ ფასად, რა ფასდაც ჰქონდა ბ. ნიკოლაძე, არავინ არ გავიკეთებს ამ ძველს. **ივ. გამელაური**: ჩვენი ხალხი სრულებით ამნაირი შეხედულების არაა. აქ ეროვნება მოსატანი არაა, ქართველს მხატვარს არ უნდა მივცეთ უპირატესობა. **ფ. გოგიაშვილი**: თუ ჩვენს კაცს შეუძლია, რასაკვირველია, სხვას არ უნდა მივანდოთ ძველის გაკეთება. კონკურსის გამოცხადება აუცილებელ საქირაობად არ მიმაჩნია, განსაკუთრებით თუ მივიღებთ მხედველობაში ჩვენს ქონებრივ მდგომარეობას. წარმოდგენილი მოდელი უნდა შევასწორობით. ყოველ შემთხვევაში საქმის გადაწყვეტა უნდა გადაიდგას ილიას გარდაცვალების წლის თავამდის და მონაწილეობა მივადგინოთ იმ პირებს, რომელთაც დახმარების აღმოჩენა შეუძლიათ. **გ. რტიხაძე**. მე ვეჭვობ, ვერ არ დამდგარა ისეთი დრო ჩვენში, რომ შეიძლებოდეს სხვა და სხვა დაწესებულებათაგან ერთი იურიდიული ერთეულის შედგენა. მაგრამ მაინც ვცადოთ, მივმართოთ ყველა დაწესებულებას, გამოიღონ განსაზღვრული წვლილი ძველისთვის. ძველი დაჯდება 30 — 40 ათასი მანეთი, ვაცნობოთ ეს და მოვთხოვოთ გადაჭრილი პასუხი, თუ ვინ რამდენს გამოიღებს ძველის ასაგებად. **გ. გვახავაძე** ძველის სიფუფხუ ლაპარაკი არ შეიძლება. ძველი თავისთავად ეროვნული ნაწარმოებია, მას საკუთარი მნიშვნელობა აქვს. ი. ნიკოლაძეს ვიცნობთ, უნდა მივცეთ შეძლება, ვაკეთოს ილია ჯავახიშვილის ძველი. **ა. სარაჯიშვილი**. გადავდეთ საქმის გადაწყვეტა, წლის თავისთვის უფრო მომზადდებულნი ვიქნებით. **პ. სურგულაძე**. ყოველი ერთ მილიონებს ხარჯავს ხელოვნების გასავითარებლად. ჩვენ ერთი-ორი კაცი გამოვგვჩენია და იმათაც არ უნდა დავებმაროთ? ი. ნიკოლაძე ქუჩიამ მოსული არ არის. ის მუშაობდა როდენთან, ეს ბევრს ნიშნავს; მისი ნაწარმოები სამჯერ იყო გამოფენილი პარიზის სალონში, სადაც ადგილი აქვს მხოლოდ ისეთ ნაწარმოებს, რომელიც საერთო ყურადღების ღირსია და რომელსაც მიიწონებს მკაცრი კრიტიკა. **ს. ოცხელი**. დღევანდელი ლაპარაკიდან სამი რამ გამოირკვა: ა) ძველი აუცილებელია უნდა გავკეთდეს; ბ) ძველის მოდელის განხილვა და მოწონება უნდა მივანდოთ სპეციალისტებს და გ) უნდა გამოვანახოთ საშუალება; ეს უკანასკნელია ჩვენი პირდაპირი საქმე და ფულის შოვნას უნდა შეუდგეთ ახლავს.

თავმჯდომარე. საგანი საქმოდ გამოირკვა, ამიტომ შეიძლება დავადგეთ რამე გადაწყვეტილი აზრს. გადასაწყვეტია: 1) დავადგინოთ რამე ბ. ნიკოლაძის მოდელის შესახებ თუ არა, 2) როგორ მოვიპოვოთ საშუალება ძველის გასაკეთებლად. როგორც გამოირკვა, მოდელის შესახებ დღეს ვერაფერს ვერ დავადგინთ. ამის გადაწყვეტა უნდა გადაიდგას შედგვი კრებისათვის. საშუალების შესახებ ილია აზრია გამოთქმული, — ა) ახლავს მიწვევით სხვა და სხვა დაწესებულებათ, გვაცნობონ, ვინ

მდინარე გამოიღებს ძეგლისთვის, 3) საქმე გადაესდვათ ი. ჭავჭავაძის გარდაცვალების წლის თავამდის. 4) როგორც აზრი შეიძლება შეცვაერთოთ: ახლავე მიეწეროთ ყველას, შევკრიბოთ ცნობები წლის თავისთვის, მაშინ გავმართოთ კრება, რომელიც საბოლოოთ გადასწყვეტს როგორც მოდელის საკითხს ისე იმასაც, თუ რა საშუალებით დავდვათ ძეგლი

მცირე კამათის შემდეგ კრება ადგენს 1) ბ. ი. ნიკოლაძის მოდელის შესახებ დღეს არავითარი დღეგნილების მიღება არ შეგვიძლია. 2) მიეწეროს ქართულ დაწესებულებათ და კერძო პირებსაც, რედაქციონონ არა უგვიანეს ამ წლის 20 აგვისტოსა, ვის რამდენი შეუძლია შემოიტანოს ილია ჭავჭავაძის ძეგლის ასაგებად და 30 აგვისტოს — ილიას გარდაცვალების წლის თავზე — გამართოს რედაქციონონის კრება საქმის საბოლოოდ გადასაწყვეტად. 3) ამ დადგენილების შესრულება და დასრულება ი. ჭავჭავაძის ძეგლის საქმის გაძლოლა მიენდოს ისევე წ. კ საზოგადოების გამგეობას. —

მეწეაღეო ბატონ

190 წ.

ქ. ტფილისი.

ამ წლის ივნისის 15-ს ტფილისში გაიმართა სხვა და სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენლების კრება ძველის ასაგებად განსვენებული ი. ქავქავაძის საფლავზე. ამ კრების პროტოკოლის პირს ამასთანავე გაახლეთ. როგორც პროტოკოლიდამ დინახათ, საქმის საბოლოოდ გადაწყვეტა გადაიდვა ი. ქავქავაძის გარდაცვალების წლის თავისთვის (30 აგვისტო), ხოლო იმ დრომდის უნდა გამოჩვეულ იქნეს, თუ რომელს დაწესებულებას ან კერძო პირს რამდენი ფულის გამოღება შეუძლია ძველის გასაკეთებლად, რომ წლის თავზე დანამდვილებით ვიციოდეთ, თუ რა საშუალება გვექნება ხელში, რომ იმის მიხედვით შევუდგეთ ძველის აგებას.

ამიტომ წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობა, რომელსაც მინდობილი აქვს ეს საქმე, უმორჩილესადა გუბოვთ, დაგვეხაროთ შემოწირულებით შეძლების კვალობაზე ხსენებული ძველის გასაკეთებლად და შეგეტყობინოთ არა უგვიანეს ამ წლის 30 აგვისტოსა, თუ სახელდობრ რამდენს გამოიღებთ ძველისთვის. ამასთანავე გაუწყებთ, რომ ისეთი ძველი, რომლის მოდელი უკვე წარმოადგინა ი. ნიკოლაძემ, დაჯდება ათას თუმნამდის, ხოლო თუ გვაკეთებთ უფრო რთულს ძველს და გამოვცხადებთ კონკურსს, დაგვეხარჯება არა ნაკლებ 40 — 50 ათასი მანეთისა.

გამგეობის თავმჯდომარეს მსგეურ

მისი ამხანაგი:

ქართველთა შორის წე-
რა კითხვის გამაგრცელე-
ბელი საზოგადოება

საზოგადოების გამგეობა

22 აგვისტო 1908 წ.

ქ. ტფილისი.

ამა აგვისტოს 30-ს შესრულ-
დება წელიწადი, რაც ავაზა-
კურად მოჰკლეს ჩვენი სახე-
ლოვანი პოეტი და საზოგა-
დო მოღვაწე ილია ჭავჭავაძე.
კვირას, აგვისტოს 31-ს, დილის 10 ს. მთა წმინდაზე,
სადაც დასაფლავებულია განსვენებული, გადახდილი
იქნება წლის წირვა და პანაშვიდი მისი სულის მო-
სახსენებლად.

იმავე დღეს საღამოს 6 საათზე ტფ. თავად-აზნა-
ურთა დეპუტატების საკრებულოს ბინაზე (ბელინსკის
ქ.) გაიმართება კრება მოსალაპარაკებლად შესახებ
ძეგლის გაკეთებისა პოეტის საფლავზე.

გაუწყებთ რა ამას, უმორჩილესადა გთხოვთ, და-
ესწროთ წირვასა და პანაშვიდს, მობრძანდეთ კრებაზე,
რომელზედაც უნდა საბოლოოდ გადაწყდეს ძეგ-
ლის აგების საქმე და წარმოადგინოთ, თანახმად
დელეგატების 15 ივნისის კრების დადგენილებისა,
ცნობა იმის შესახებ, თუ რამდენს შემოიტანთ ი. ჭავ-
ჭავაძის ძეგლისათვის.

გამგეობის თავმჯდომარის მაგეურ

მისი ამხანაგი

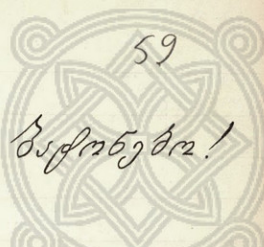
მდივანი

19085.

57

Թուֆյաւորա Յսփոնջծու!

Եւզեալս պէջ Ձուռնոցա Բոնորո-
տո Ձեռնոյնորս Ծոհածորս չհիմնէ
Գ շէջիթիւն Յիշխոմո ոչ Բոն-
ւորս, հե յիշցոն Ձյութի ըսթը
ժյտո որոս ֆսշխսձը. Ծոնորոմ
չհիմն ու սժո զսձընոջս, հե սժ
պժո յիշցոն Ձյութի ժյտոն ըս-
թս Եսթիչոս. Եւթոն Լայտսչի ժյտոն
զչչայնոն Յիւնի չո չհիմն զսսժոմո
սև ըսթիչոնս, ոչ չո պչոմո սոնս
սլչոն ժյտոն Լայտսչիմոն.

Սժ Բոնոն արժիչոմոն Ծոնչոմ Խո-
ւցոն պթձոյտոս Խժչոս ժյթոն
ոչչե ճոչլոմձ, հե ժյտոն Բոնւորս
ժոնս Բ-չոնոն Լժչոն զժժ-
լձը, ժ ժոչչոմ որոս ֆսշխսձը Լայտ-
չոն ժյտոն, սպ սձը Ձուլիչի յի-
ոչչոն Լժչոն. զժժլձ, Լժչոն
չչոն, Լժչոն զի ժոնոն Լժ-
նոն զսոնիչիթը, ժսլձ Լժչոն ոչչոն յի-
ոչչոն Լժչոն Լայտոմո, Գպչի-
ոն ճ. ճոչլոմձ, զչչայնոն ժոնոն ժ-
չոնս ք Բիժոնոն ոնոն Եհիչոն-
Խոն, սպ Լժչոն ժյտոն
զչչայնոն. Խժոնոն չչոն Յիւնի
ժյթոն ճոչլոմձ ըսձոն ժոնոն
ք Բիժոնոն Բ. ճ. Լժչոն.

Գրասենյակն օտարին զրին սժ սրտայան
Դժու. սժ Բոնուրյիձն չլծոնուս կշկնոս
բայաճճոս :

Դրլլուսճ յիար ժ. ճոշկուսճ
Բհ ճարչոն ժլլուս ճհիչուսրիոնքն,
հճլլուս յրին 7000 ճսճլ.

Բ. չոսնչոն կճլլուս յճլլ-
լճ յճնոնրոս ժլլուս Դրլլուս, ճճ-
լլիլ յճնոնրոն թլլչոն թ ժ. ճոշ-
կուսճ Դրլլուս ճհիչուսրիոնքն
թ (թսրչոն) սժ Բլուս 15 ոչնոն ճոշչո
չիլճ կճ թ ճոշչո թ ճլլիլ ճլլուս Բհ.
Դճլլուս յճնոնրոս ճճլլ. ո. ճոշկուսճ
Դրլլուս յճնոնրոս թ ոնոն յլլ-
կլլիլ, սլլ հլլ թ կ կ ճլլուս
թլլ ժլլուս կլլուս յճնոնրոս
ոնոն յլլիլ.

չիլճ ոսոնոնս ժ. ո. ճոշկուսճ
Դրլլուս Դլլիլ, ճլլ կլլիլ յլլ
կլլիլ ճլլուս ոնոն յճնոնրոս, սլլ
կ կ ճլլուս, կ կ ճլլուս կլլ յլլ
լլուս ժլլուս. չիլճ սլլիլ կլլ
լլիլ թոնոն, թոնոնրոս յճլլ
ոնոն, սլլ կլլիլ յլլ յլլիլ
լլուս, կճ ոնոն յճնոնրոս
Դրլլուս յլլ. ճլլ թսրչոն:

1) ժ. ո. ճոշկուսճ Դրլլուս Դլլիլ թլլ
կլլուս թլլիլ յլլ յլլ
լլուս, 2) յլլիլ յլլուս թլլիլ
լլուս թ յլլ յլլիլ, յլլիլ
լլուս կ կ կլլուս սժ Բլուս 20 յլլ-
լլուս, յլլ կլլիլ յլլուս յլլիլ.

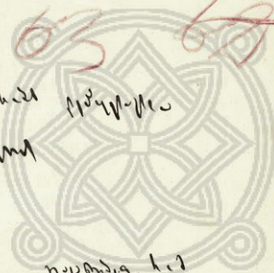

1909. IX-9

W 209.

Handwritten header text, possibly including a name and address, written in a cursive script.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script, likely a letter or document.

Lower section of handwritten text, continuing the cursive script from the main body.

Handwritten signature or name at the bottom of the page.

A small handwritten mark or signature at the very bottom of the page.

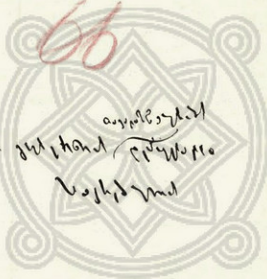
10 сентября 1909 года мы и инженер-кавал-
 шисек, по предложению Гусинского Обще-
 ства распространения Гражданской и Ве-
 щей, с помощью фотоаппарата со скор-
 бийшей группой несутся, так как на-
 ходимся в состоянии общественой скрупу-
 лозности Николаеве для нашего же ко-
 лумбадзе. Группа несутся неспе-
 на вносить художественно, что же ка-
 саете драпировки на камуфляж на-
 тереи группы, то она по нашему ве-
 шнему мнению слишком много тем-
 нела в сравнении с драпировкой
 облетающей легкой частью группы.
 Наматывно было бы упростить это
 покрытие в смысле легкой складки
 и материи. Наматывно также по-
 нимающей с головы несутся
 вводить от кисей его покрытие
 шей, а также кисей пропустить под
 шеею.

Художники: В. Шереметев
Г. Павлов
Григорьев

1909. IX - 20
26 927

Handwritten text in a non-Latin script, possibly Cyrillic or Greek, located within the library stamp area.

Main body of handwritten text in a non-Latin script, arranged in several lines across the page.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a note.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a signature or a note.

Телеграфъ

ИНФАНТЪ

Телеграмма.

TYELS GENERAL KAZBEK OLGUINSKAIA

Ольгинская

ген. Казбековъ

ТФЛС DE PARIS 154/82102, 17, 2, 10, 55, :

М

Разр.

Счетъ словъ.

Подана.

RECEIVED

19/12 1902

№ 39

150

Временная

т.
сл. / 10 ч. м. пополу
и.

Служебныя отъѣтки.

BESOIN ABSOLU ARGENT PRIERE TRANSMETTRE TELEGRAPHIQUEMENT

PROIS CENTS ROUBLES

CORRIGERAI ENVERAI PHOTOGRAPHIE=NICOLADZE

Handwritten notes and signatures in the bottom left corner.

88
1904 г. № 119

Кутаисское Общество Взаимного Кредита.

№ 1741

Кутаись, 15 Сентября 1904 г.

Уважаемый г-н [Имя] [Фамилия] [Отчество]
владельца [Адрес].

Спасибо.

Добрым вечером.

Ваше письмо получено и с удовольствием прочтено. Мы рады, что вы обратились к нам за помощью. Мы постараемся вам помочь и удовлетворить ваши потребности. Мы работаем для того, чтобы наши клиенты были довольны. Мы всегда готовы к вашему обращению.

С уважением,
[Имя]

Президент [Имя]

КУТАЙСКОЕ ОБЩЕСТВО ВЗАИМНОГО КРЕДИТА

Генеральный Председатель, [Имя]
Учредитель [Имя]

1905/2 № 739

М. В. Д.

ТИФЛИССКИЙ
ГУБЕРНСКИЙ ПРЕДВОДИТЕЛЬ
ДВОРЯНСТВА.

„ 2 „ 1905 г.

№ 1226

Гор. Тифлисъ.

Знаменитый
г. б.
уважительно.

Handwritten notes and signatures in the top right corner, including a large signature and the word "Принят" (Received).

Handwritten text in the middle section, appearing to be a formal notice or report.

Handwritten signature at the bottom right of the page.

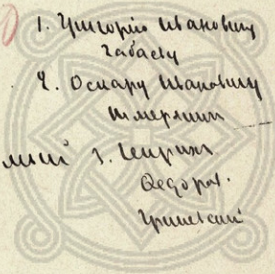
109
X-21

20

1. Училище Уланову
Забаву

2. Ошару Уланову
Учурман

Аннову Ванеасени 3. Уулуну
Одог рол.
Уулуну

Кр абиее Одуе етла тешь
уннеет поборуние предие
Зас покаробамь сабтра
22 оунедра и 7 зар. берера
и какуе едрис Одуе етле гуд
раселотрпнид новвор етла илох
с паметниде заб заб арге, расомис
д. Никонаре

с учурману нормену
супетаре Кр абиеу:

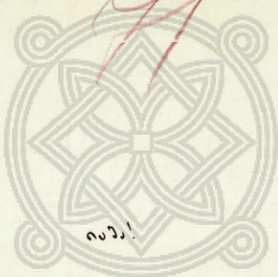
პატენტისათვის უფროსი წი-
ლა. კითხვის გამავრცელებ-
ელი საზოგადოება

საზოგადოების გამგეობა

24 „ თქმული 1909 წ.
ქ. თბილისი.

იანა!

ქვეყნისათვის უფროსი წი-
ლა. კითხვის გამავრცელებ-
ელი საზოგადოება

ქვეყნისათვის უფროსი წი-
ლა. კითხვის გამავრცელებ-
ელი საზოგადოება

იანა!

საზოგადოების გამგეობა

К в и т а н ц і я

Нотаріуса города Тифлиса **Ильи Ивановича**
Динамзгварова въ принятіи сборовъ отъ

Г. *Кавказ*

По реестру № *11453* 19 *190* года.

1) Сборъ по мѣсту совершенія, въ доходъ го-
рода (ст. положенія 201). . . . .

2) Казенныя пошлины:

- { а) за актовую бумагу.
б) „ гербовыя марки

22 70

(Прилож. къ ст. 4 Устава о пошлинахъ)

Итого. . . . .

22 70

3) Плата Нотаріусу: *по сокращенію*

а) за составленіе проекта и совершеніе актовъ (ст.
208, 212 и 213 полож.). . . . .

б) за засвидѣтельствован. заемныхъ обязательствъ,
векселей и протестовъ (ст. 128 и 146 Положен.)

в) за засвидѣтельствованію договоровъ, указан-
ныхъ въ пунктѣ 6 ст. 128 Полож. . . . .

г) за засвидѣтельствованіе вѣрности копій (ст. 131
Положенія). . . . .

д) за засвидѣтельствованіе подлинности подписей
(6 пунктъ таксы). . . . .

е) за совершеніе или засвидѣтельствованіе довѣ-
ренности, мировыхъ и третейскихъ записей
(7 пунктъ таксы). . . . .

9

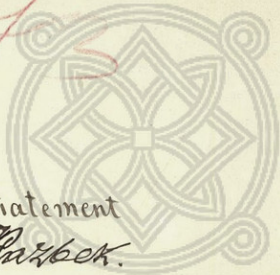
Paris

51 bd St Jacques

Nicoladzé

Envoyez monument immédiatement

Parbeck.

Paris

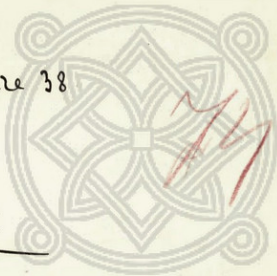
rue Falguiere 38

Nicoladzé

accepté

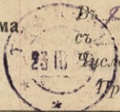
~~accordé~~

argent part

Телеграмма.

876

В *Paris*

сб.

Число словъ

Принято

р.

к

78

3. Сараджевъ

въ Тифлисъ.

Главная Контора

Крестъ для телеграммъ: Сараджебу.

Усл. Тек. счетъ въ Госуд. б. № 5217

75
Тифлисъ 31 Октября 1909 г.

Въ Правленіе Общества
Распространенія Грамотности среди
Грузинскаго населенія
въ Тифлисъ.

Милостивне Государи.

Давидъ Захарьевичъ Сараджевъ распорядился передать Вамъ ПЯТЬСОТЪ рублей на предметъ сооруженія надмогильнаго памятника Кн. И. Г. Чавчавадзе.

Сообщая Вамъ объ этомъ, просимъ пожаловать въ нашу контору за полученіемъ денегъ, или-же указать намъ банкъ и № Вашего текущаго счета, на каковой мы внесемъ сами указанную выше сумму и доставимъ Вамъ квитанцію.

Съ совершеннымъ поченіемъ,

Главный Довѣренный

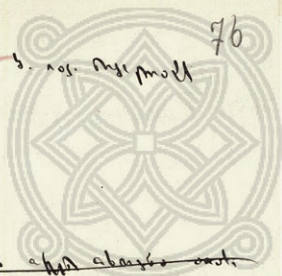
А. Сараджевъ

1910 - III - 12
N 74.

77

S. nos. 1910 mod

76

~~Handwritten text, possibly a title or header, crossed out with a horizontal line.~~

~~Handwritten text, possibly a subtitle or section header, crossed out with a horizontal line.~~

Handwritten text, appearing to be a list or series of entries, written in a cursive script. The text is somewhat difficult to decipher due to the handwriting and some fading.

Handwritten text, possibly a signature or a date.

Handwritten text, possibly a signature or a date.

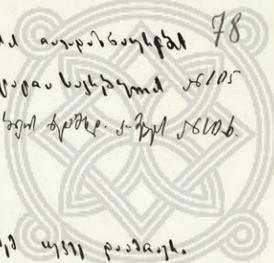

1910
IV-14.

[Handwritten signature]

1. Կառման առարկաների մասին 78
հարցաթուղթներով 1905
2. Կառման եզրակացություններ 1906.

Կառման առարկաների մասին 78
հարցաթուղթներով 1905
Կառման եզրակացություններ 1906.

Կառման առարկաների մասին 78
հարցաթուղթներով 1905
Կառման եզրակացություններ 1906.

Կառման

[Handwritten signature]

Le nom et de l'adresse de l'expéditeur
doivent être écrits en lettres
noires et de préférence
à l'encre.

No

79 20

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

CARTE POSTALE

Ce côté est exclusivement réservé à l'adresse.

M. Serret
M. Серетта про Обухов

Распределение транспорта

г. Игумен Дворцова д. Игумена

Воронежа

Russie

Самара

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, written in a cursive script.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script. The text is somewhat faded and difficult to decipher, but appears to be a continuous passage.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a concluding phrase, written in a cursive script.

პ რ ო ტ ო კ ო ლ ი

დღეგებულების კრებისა 15 ივნისს 1908 წ. ილია ჭავჭავაძის საფლავის ძეგლის შესახებ.

კრება გაიხსნა ნაშუადღევს პირველის ნახევარზე. კრებას დაესწრენ წარმომადგენელნი ქალთა წრისა (ეკ. გაბაშვილისა და მარ. დემურია), საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა (ალ. სარაჯიშვილი), ტფილისის წვრილი ვაჭრების პროფესიონ. საზოგადოებისა (იოს. შერკვილაძე), ქუთაისის ქართული გიმნაზიისა (სიმ. ოცხელი და სამ. ყიფიანი), თურნალ ნაკადულისა (ალ. მირიანაშვილი), გაზეთ ამირანისა (ქაიხ. ქავთარაძე), კიათურის შავი ქვის მწარმოებელთა კრების საბჭოსი (კიტა აბაშიძე), კიათურის დრამატიული საზოგადოებისა (ივ. გომელაური) და წ. კ. საზოგადოების წევრნი — თავმჯდომარეს ამხანაგი ი. ლულაძე, წევრები პ. სურგულაძე, ლ. ბოცვაძე, გრ. რცხილაძე, ფ. გოგიაშვილი და სამ. ფირცხალავა; კრებას დაესწრო აგრეთვე ათი გარეშე პირი.

კრებამ აირჩია თავმჯდომარედ წ. კ. საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარის ამხანაგი ი. ლულაძე. გამგეობის მდიანაჲ ს. ფირცხალავამ გააცნო კრებას ი. ჭავჭავაძის საფლავის ძეგლის საკითხის მოკლე ისტორია (რომელიც აწერია 15 ივნისის კრებაზე მოსაწვევე წერილში) და აღუყა ისიც, რომ დღევანდელ კრებაზე მოწვეულნი იყვნენ ორმოცამდე წარმომადგენელნი საქართველოს სხვა და სხვა დაწესებულებათაგან.

კ. აბაშიძე: როგორც სჩანს, მხატვრების კომისიას უკვე განუხილავს ი. ნიკოლაძის მოდელი და მოუწონებია. არ ვიცი, შეუძლია თუ არა ჩვენს კრებას იქონიოს მსჯელობა ამ მოდელის შესახებ. **თავმჯდომარე:** ამის სრული უფლება გაქვთ. კრებამ უნდა განიხილოს მოდელი და გამოარჩიოს, რა საშუალებით შეიძლება ძეგლის დადგმა. **ივ. ჯავახიშვილი:** ყველაზე უწინარეს უნდა გავიგოთ, რა გვაქვს ხელში, რომელი წყაროთი გვინდა საქმის განხორციელება. ჯერჯერობით ერთი წყარო ყოფილა — ილიას ფონდი. **ს. ფირცხალავა:** ამ ფონდის პირდაპირი დანიშნულება სხვაა. ჩემის აზრით, ნაწილი ფონდისა შეიძლება მოხმარდეს ძეგლს, ხოლო ეს უნდა დაადგინოს იმ დაწესებულებათა წარმომადგენლების კრებამ, რომელთაც დაარსეს ფონდი. **იოს. მერკვილაძე:** უნდა ვიცოდეთ, რამდენი მიწა გვეკუთვნის იქ, სადაც ილიას საფლავია, რა საბუთით გვაქვს შეძენილი ეს მიწა, რომ ამის მიხედვით შევადგინოთ გვემა საფლავის ძეგლისათვის. **ს. ფირცხალავა:** არის ილიას საფლავი და არის ადგილი ძეგლისთვის, ჩვენი მიზნისთვის ეს საკმაოა. კრების მუშაობა რომ ნაყოფიერად სწარმოებდეს, უნდა გავანაწილოთ კრების საგანი სამ საკითხად: 1) საქირთა თუ არა ძეგლის ვაკეთება ი. ჭავჭავაძის საფლავზე, 2) ძეგლს ვაკეთებთ ი. ნიკოლაძის მოდელის თანახმად, თუ სხვას მივანდობთ და 3) რა საშუალებით უნდა ვაკეთოთ ძეგლი. **ა. სარაჯიშვილი:** რატომ კონკურსი არ იყო გამოცხადებული ძეგლის მოდელისათვის? **ს. ფირცხალავა:** ეგ უკვე მოგხსენდათ, როცა ვაუწყეთ მოკლე ისტორია ძეგლის დადგმისა: ბ. ნიკოლაძემ წინადადება მისცა წ. კ. საზ. გამგეობას, მე გვაკეთებ ილიას ძეგლს, თუ ამას ისურვებს ქართველი საზოგადოება და მოიწონებს ჩემს მოდელსო. გამგეობამაც საშუალება მისცა ი. ნიკოლაძეს მოდელის დასამზადებლად და საზოგადოებისთვის წარსადგენად. ახლა თქვენი საქმეა, მიჩვენოთ თუ არა მის მოდელს. გამგეობას არა დაუდგენია რა მოდელის შესახებ, ისე კი ის აზრი ტრიალებდა გამგეობის წევრთა შორის, რომ ილიას ძეგლის ვაკეთება უნდა მიენდოს ბ. ნიკოლაძეს, როგორც ქართველს მხატვარს, რადგან ძეგლის დადგმას ორნაირი მიზანი აქვს — ერთი ილიას პატივისცემა, მეორე — ქართული ხელოვნების ნაწარმოების შექმნა. **ივ. ჯავახიშვილი:** მივაქცევ კრების ყურადღებას იმ გარემოებაზე, რომ უპირველესად უნდა გამოვინახოთ წყარო ძეგლის აუზნებისათვის. **ეკ. გაბაშვილი:** დღევანდელი კრება ვერაფერს ვერ გადასწყვეტს, ერთად ვართ. საქმის გადაწყვეტა გადავსდით ი. ჭავჭავაძის სიკვდილის წლისთავისთვის. მაშინ მეტი ხალხი შეიკრიბება. გარდა ამისა აუცილებლად უნდა გამოცხადდეს კონკურსი. **ს. ფირცხალავა:** სხვა გარემოებას რომ არ მივაქციოთ ყურადღება, ის მაინც უნდა გვახსოვდეს, რომ კონკურსის დასაპირდება რამდენიმე ათასი მანეთი. ამას წინად პოლონელებმა გამოაცხადეს კონკურსი შობენის ძეგლისათვის და კონკურსზე უნდათ დახარჯონ ხუთი ათასი, თვითონ ძეგლზე 60 ათასი მანეთი. **ალ. სარაჯიშვილი:** ასეთს დიდს კონკურსს ნუ გამოვეცილებით, ჩვენ მოვთხოვით მექანდაკეებს უბრალო სურათები, ნაქეთები. **ი. მერკვილაძე:** მე მხატვრობისა არა ვიცი რა, მაგ-

რამ უნდა განაცხადო, რომ ბ. ნიკოლაძის მოდელი ბიუსტი სრულიად არა ჰგავს ილიას **ა. მირიანაშვილი**. მოდელი წარმოადგენს ილვას, მოდელი არასოდეს არაა დამთავრებული, აქ მსგავსებაზე ლაპარაკი არ შეიძლება თუ ილიას შემდეგ ძველი დაედგმება ერევნის მოედანზე, მაშინ წარმოდგენილი მოდელი სრულიად მისაღებია და კონკურსი საჭირო არაა. **ივ. გამელაური**: აქ ყველა წარმომადგენელი არ არის და ამ კრების დადგენილება არ იქნება საეიდლებული. მოდელის განხილვა ჩვენი საქმე არაა, ეს უნდა მივიანდოთ სპეციალისტებს. ფული ძველისთვის უნდა შეიკრიბოს ცალკე, უნდა გაიმართოს საყოველთაო ხელის მოწერა. **ლ. ბოცვაძე**: კონკურსის გამოცხადება შეუძლებელია. დიდი ფული დასჭირდება ჩაუკვირდით ი. ნიკოლაძის მოდელს, გაციანით მისი სხვა ნაწარმოებები და დაარწმუნდებით, რომ მას შეუძლია ილია ქავეჯავაძის ძველის გაკეთება: მისცემს ძველს ქართულს ელფურს, რაიც აუცილებლად საჭიროა რაც შეეხება საშუალებებს, მთელ ხალხში უნდა შეეკრიბოთ ფული, ყველას უნდა მივადგინოთ მონაწილეობა ძველის დადგმაში. **ფ. გოგიანიშვილი**: წარმოდგენილი მოდელი პირადად მე არ მაქამაყოფილებს. სხვა ძველს ჯერ ვერობით ვერ დავუდგამო ი. ქავეჯავაძეს, ამიტომ საფლავზე უკეთესი ძველი უნდა გავუკეთოთ. სხვებმაც წარმოადგინონ მოდელები. საქმის გადაწყვეტა უნდა გადადგინდეთ წლის თავისთვის და მანამდის უნდა გავსწიოთ ძლიერი პრაპაგანდა **ივ. ჯავახიშვილი**: უნდა დაეუბრუნდეთ ისევე ხარჯებებს ანგარიშს. კონკურსის გამოცხადებისათვის საჭიროა ვიცოდეთ, რა დაჯდება ძველი, უნდა ვიცოდეთ, რა სახსარი გვაქვს. კონკურსს თუ გამოვაცხადებთ, ამისთვის დაგვებარდება ხუთას თუმანამდე, საკონკურსო მოდელების განხილვა უნდა მივიანდოთ რომელსამე დაწესებულებას — პეტერბურგის სამხატვრო აკადემიას, რომელსაც უნდა შევატკობინოთ ჩვენი საზოგადო აზრი, თუ რას უნდა გამოიხატავდეს ძველი. ფულის შესაკრებად კი უნდა მივმართოთ იმავე დაწესებულებათ, რომლებიც მოწყობენ იყენებ დღეს და გვივით, თითოეული დაწესებულება რამდენს გამოიღებს ძველისათვის. **ს. ყიფიანი**. საქმის ახლავე უნდა შევედგეთ, მივწეროთ დაწესებულებათ, რომ ძველის დადგმა გადაწყვეტილია და დაჯდება ამდენი და მოვიხიზოვით განსაზღვრული ფულის შემოტანა **ივ. გამელაური**. პროექტებისათვის ხუთასი მან., მერე კიდევ ძველისთვის, — ეს დიდს თანხას შეადგენს. ჩვენი ხალხი დღეს ძლიერ დაღარბებულია და ამდენს ფულს ვერ გამოიღებს. **პ. სურგულაძე**: თუ ჩვენს კულტურულს ძალებს არ დავაფასებთ, არასოდეს არ განვითარდებით. ჩვენ არ ვაყენებთ ჩვენს ძალებს ისეთ პირობებში, რომ სავსებით განვითარდნ და გამოაღებინონ თავის ნიქს სრული ნაყოფი. ი. ნიკოლაძე გვთხოვს, მივცეთ საშუალება გააკეთოს რამე, შექმნას ნაწარმოები, რომელიც მისი სულის მოთხოვნილებაა და არა რაიმე ანგარების ნაკარნახევი. აქ ასხენეს შოპენი, ამის ძველის კონკურსი რომ გამოაცხადეს, პოლონელებმა მოითხოვეს, რომ ძველი აუცილებლად პოლონელს გაეკეთებია **ს. ფირცხალავა** ბ სურგულაძის მოსაზრება არის უშუალოდ საბუთი, თუ რისთვის უნდა მივიანდოთ ძველის გაკეთება ი. ნიკოლაძეს. მაგრამ არის მეორე ვარაუდობა: იმ ფასად, რა ფასადაც ჰქირაულობ ბ. ნიკოლაძე, არავინ არ გავციკეთებს ამ ძველს. **ივ. გამელაური**: ჩვენი ხალხი სრულებით ამნაირი შეხედულების არაა. აქ ეროვნება მოსატანი არაა, ქართველს მხატვარს არ უნდა მივცეთ უპირატესობა. **ფ. გოგიანიშვილი**: თუ ჩვენს კაცს შეუძლია, რასაკვირველია, სხვას არ უნდა მივიანდოთ ძველის გაკეთება. კონკურსის გამოცხადება აუცილებელ საჭიროებად არ მიმაჩნია, განსაკუთრებით თუ მივიღებთ მხედველობაში ჩვენს ქონებრივ მდგომარეობას. წარმოდგენილი მოდელი უნდა შევასწორებოთ. ყოველ შემთხვევაში საკმის გადაწყვეტა უნდა გადავიდეს ილიას გარდაცვალების წლის თავიდან და მონაწილეობა მივადგინოთ იმ პირებს, რომლებიც დახმარების აღმოჩენა შეუძლიათ. **გ. რხილაძე**. მე ვტიქობ, ჯერ არ დამდგარა ისეთი დრო ჩვენში, რომ შეიძლებოდეს სხვა და სხვა დაწესებულებათგან ერთი იურიდიული ერთეულის შედგენა. მაგრამ მინც ვცადოთ, მივმართოთ ყველა დაწესებულებას, გამოვიღონ განსაზღვრული წვლილი ძველისთვის. ძველი დაჯდება 30 — 40 ათასი მანეთი, ვაცნობოთ ეს და მოვითხოვოთ გადაჭრილი პასუხი, თუ ვინ რამდენს გამოიღებს ძველის ასაგებად. **გ. გვაზავა** ძველის სიფხვეზე ლაპარაკი არ შეიძლება. ძველი თავისთავად ეროვნული ნაწარმოებია, მას საკუთარი მნიშვნელობა აქვს. ი. ნიკოლაძეს ვიცნობთ, უნდა მივცეთ შეძლება, გააკეთოს ილია ქავეჯავაძის ძველი. **ა. სარაჯიშვილი**. ვადავდეთ საქმის გადაწყვეტა, წლის თავისთვის უფრო მომზადებულნი ვიქნებით. **პ. სურგულაძე**. ყოველი ერი მილიონებს ხარჯავს ხელოვნების გასაფართოებლად. ჩვენ ერთ-ერთი კაცი გამოგვეჩენია და იმათაც არა უნდა დავუხმაროთ? ი. ნიკოლაძე ქუჩიდან მოსული არ არის. ის მუშაობდა როდენთან, ეს ბევრს ნიშნავს; მისი ნაწარმოები სამჯერ იყო გამოფენილი პარიზის სალონში, სადაც ადგილი აქვს მხოლოდ ისეთ ნაწარმოებს, რომელიც საერთო ყურადღების ღირსია და რომელსაც მოიწონებს მკაცრი ფიური. **ს. ოცხელი**. დღევანდელი ლაპარაკიდან სამი რამ გამოირკვა: ა) ძველი აუცილებლად უნდა გაეთდეს, ბ) ძველის მოდელის განხილვა და მოწონება უნდა მივიანდოთ სპეციალისტებს და გ) უნდა გამოვანახოთ საშუალება; ეს უკანასკნელია ჩვენი პირდაპირი საქმე და ფულის შოვნას უნდა შეუდგეთ ახლავე.

თანმჯდომარე. საგანი საკმაოდ გამოირკვა, ამიტომ შეიძლება დავადგეთ რამე გადაწყვეტილ აზრს. ვადასაწყვეტია: 1) დავადგინოთ რამე ბ. ნიკოლაძის მოდელის შესახებ თუ არა, 2) როგორ მოვიპოვოთ საშუალება ძველის გასაყვებლად. როგორც გამოირკვა, მოდელის შესახებ დღეს ვერაფერს ვერ დავადგენთ. ამის გადაწყვეტა უნდა გადაიღვას შემდეგი კრებისათვის. საშუალების შესახებ ორი აზრია გამოთქმული, — ა) ახლავე მივწეროთ სხვა და სხვა დაწესებულებათ, გაცნობოთ, ვინ

ამდენს გამოიღებს ძეგლისთვის, ბ) საქმე გადაესდეთ ი. ქაქუაძის გარდაცვალების წლის თავამდის, ის ორივე აზრი შეიძლება შევადროთ: ახლავე მიწწეროთ ყველას, შევკრიბოთ ცნობები წლის თავისთვის, მაშინ გავმართოთ კრება, რომელიც საბოლოოდ გადასწყვეტს როგორც მოდელის საკითხს ისე იმასაც, თუ რა საშუალებით დავდგათ ძეგლი

მცირე კამათის შემდეგ კრება აღდგენს 1) ბ. ი. ნიკოლაძის მოდელის შესახებ დღეს არავითარი აღდგენილების მიღება არ შეგვიძლია. 2) მიწწეროს ქართულ დაწესებულებათ და კერძო პირებსაც, სტვტუბინონ არა უგვიანეს ამ წლის 20 აგვისტოსა, ვის რამდენი შეუძლია შემოიტანოს ილია ქაქუაძის ძეგლის ასაგებად და 30 აგვისტოს — ილიას გარდაცვალების წლის თავზე — გამართოს პრომადგენლების კრება საქმის საბოლოოდ გადასაწყვეტად. 3) ამ დადგენილების შესრულება და სოგადლოთ ი. ქაქუაძის ძეგლის საქმის გაძღოლა მიენდოს ისევ წ. კ. საზოგადოების გამგეობას. —

ოქმი

ილია ჭავჭავაძის გასვენებაზე მოსულ დელეგატების კრებისა.

1907 წ. სექტემბრის 9-ს საღამოს 8 საათზე ტფილისის თ.-აზნაურთა დეპუტატების საკრებულოში მოხდა კრება ილია ჭავჭავაძის დასაფლავებისათვის საქართველოს სხვა და სხვა კუთხიდან ჩამოსულ დელეგატებისა, რომელსაც დაესწრენ ტფილისის ქართულ დაწესებულებათა წარმომადგენელნიც. კრება მოწვეული იყო ახალგაზღვრების ერთი ჯგუფის მიერ ილია ჭავჭავაძის ხსოვნის აღსანიშნავად და პატივსაცემად. კრების ინიციატორებმა წინადადება მისცეს დამსწრეთ, რომ დაედგას განსვენებულს ძეგლი ტფილისში ერევნის მოედანზე, შედგეს ეროვნული თანხა და მიღებულ იქმნას სხვა და სხვა ზომები ილიას სახელის განსამტკიცებლათ ხალხში.

კრებამ დიდის კამათისა და საგნის ყოველი მხრივი განხილვის შემდეგ, დაადგინა:

1) შესდგეს ეროვნული თანხა ილია ჭავჭავაძის სახელობაზე ქართული ლიტერატურისა და სწავლა განათლების გავრცელებისათვის, 2) მიენდოს ამ საქმის მოწყობა წ.-კითხვის საზოგადოებას და 3) დაევალოს უკანასკნელს, მიმართოს ქართულ დაწესებულებათ — შავი ქვის მწარმოებელთა კრების საბჭოს, ქალაქის თვით-მმართველობათ, თ.-აზნაურთა კრებებს, ბანკებს, და კერძო პირებს, რომ ყოველ წლიურად ან ერთ-დროულად გამოიღონ თავისი წვლილი ილია ჭავჭავაძის თანხის შესადგენად.

დავარგეთ ილია ჭავჭავაძე, ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო შვილი, დიდებულის ნიჭის და შემოქმედების პატრონი, სასიკადულო ადამიანი. მისმა დასაფლავებამ მთელი საქართველო შეაერთა საერთომწუხარებით და ძვირფასი გვამის წინაშე თავი მოიყარეს საქართველოს ყველა კუთხის წარმომადგენლებმა. მთელმა ერმა იტირა ილიას საფლავზე და ყვავილებით შემავო მისი უკანასკნელი განსასვენებელი ადგილი.

განსვენებული ღირსი იყო ასეთი იშვიათის პატივისცემისა. დაუფასებელია მისი ღვაწლი ქვეყნის წინაშე, იგი აღმზრდელია ახალთაობათა, საუკეთესო სკოლაა, რომელიც უნერგავს ახალგაზდობას გულში კეთილშობილურ, ადამიანურ გრძნობებს და უღვიძებს მაღალს აზრებს. ილია ჭავჭავაძის ნაწარმოები — ნამდვილი სასკოლო ქრისტიანობაა, უძვირფასესი სახელმძღვანელო წიგნია მოზარდ თაობისათვის. ილიამ განასმეტკა ქართული ენა, განამტკიცა ქართული მწერლობა, დაგვიტოვა ისეთი ქმნილებანი, რომლებიც დიდება და სახელი ჩვენი ცხოვრებისა და კულტურის. ორმოცი წელიწადი იბრძოდა განსვენებული სიტყვითა და კალმით მოწინავე აზრებისათვის, ახალთაობის აღზრდისა და სამშობლო ქვეყნის აყვავებისათვის.

ილია ჭავჭავაძე ჩვენი ქვეყნის სიამაყეა და პატივისცემა მისიამი არ უნდა იყოს დროებითი, წარმავალი; ვისაც უყვარს საქვეყნო საქმე, ვისაც გული სტკივა დაბეჩავებული, დამონებული ხალხისათვის, მას არ შეუძლია დაივიწყოს განსვენებული და მუდამ პატივს არა სცემდეს მის ხსოვნას. ხლო საუკეთესო პატივისცემა ილიას სახელისათვის და მისდამი სიყვარულის განმტკიცება იქნება განვიარება, გაძლიერება იმ საქმისა, რომელსაც ემსახურებოდა დიდებული ადამიანი.

ქვეყნის აყვავება, განათლების გავრცელება, მწერლობის გაძლიერება — თი ილია ჭავჭავაძის სითაყვანებელი სიგანი, რომელსაც შეალია თავისი ძალა და ღონე, რომელსაც არ განშორებია ერთს წუთისაც, და

ყოველი ჩვენთაგანი, ვისთვისაც ძვირფასია სახელოვანი მამულიშვილის ხსოვნა, უნდა ემსახუროს სწორედ ამ საქმეს.

ილია ჭავჭავაძის დასაფლავებაზე საქართველოს სხვა და სხვა კუთხიდან ჩამოსულმა დელეგატებმა და დაწესებულებათა წარმოდგენლებმა მოილაპარაკეს ურთიერთ შორის და დაადგინეს, რომ შესდგეს ეროვნულ-კულტურული თანხა ილიას სახელობაზე და ეს თანხა მოხმარდეს ქართული მწერლობის განვითარებას და სწავლა-განათლების გავრცელებას ხალხში, რომ ამით დაედევს მტკიცე საძირკველი ქვეყნის აყვავებას. წერა-კითხვის საზოგადოებას გამგეობა, რომელსაც დაეწავლა ამ საქმის განხორციელება, მოგმართავთ ..... უმორჩილესის თხოვნით, დაგვეხმაროთ და შემწეობა აღმოგვიჩინოთ ილია ჭავჭავაძის ფონდისათვის ან ერთდროულად ან ყოველწლიური შემოწირულებით.

აღრესი შემოწირულობის გამოსავლენად: Тифлиет, Общество распространения грамотности среди грузинскаго населения.

ამასთანავე გაახლებთ პირს ილია ჭავჭავაძის გასვენებაზე ჩამოსულ დელეგატების კრების ოქმისას.

გამგეობის თავმჯდომარეს მაგიერ

მისი ამხანაგი:

მდივანი:

ქართულთა შორის წმ.
რა-კითხვის განმარტებელ-
ბელი საზოგადოება

85 ~~86~~

ს ა ზ ო ზ ა დ ო მ ა ბ ი ს
გ ა მ გ ე მ ო ბ ა .

მოწველეო ბატონებო!

მაისის „.....“ 190 წ.

ქ. ტფილისი.

1907 წ. სექტემბრის 9-ს ^{რ.ი.ი.} განსვენებული ილია ჭავჭავაძის დასაფლავების შემდეგ მოხდა კრება ქართულთა საზოგადოების სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოსულ დღევანდებისა, რომელსაც დაეწინაურა ტფილისის ქართულ დაწესებულებათა წარმომადგენელი ი. კრება მოწვეული იყო ი. ჭავჭავაძის ხსენების აღსანიშნავად და პატივსაცემად. კრების ინიციატორებმა წინადადება მისცეს დამსწრეთ, რომ დაედგას განსვენებულს პოეტს ძველი ტფილისში ერევ-

ნის მოედანზე, შესდგეს ეროვნული თანხა და მიღებულ იქნას ზომები ილიას სახელის განსამტკიცებლად ხალხში. კრებამ ღიადი კამათისა და საგნის ყოველმხრივი განხილვის შემდეგ დაადგინა: 1) შესდგეს ეროვნული თანხა ილია ჭავჭავაძის სახელობაზე ქართული ლიტერატურისა და სწავლა-განათლების გავრცელებისათვის, 2) მიენდოს ამ საქმის მოწყობა წ.-კითხვის საზოგადოებას და 3) დაევალოს უკანასკნელს, მიმართოს ქართულ დაწესებულებათა—შავი ქვის მწარმოებელთა კრების საბჭოს, ქალაქის თვით-მმართველობათ, თ.-აზნაურთა კრებებს, ბანკებს და კერძო პირებს, რომ ყოველ წლიურად ან ერთ-დროულად გამოიღონ თავისი წვლილი ილია ჭავჭავაძის თანხის შესადგენად.

თანხმად ამ დადგენილებისა, წ.-კითხვის საზოგადოების გამგეობა მაშინვე შეუდგა თანხის შედგენას. ფონდის ფული კარგი ხანია იკრებება. ამ საქმეში ღიადი სიმზნევით ეხმარება გამგეობას ტფილისში დაარსებული ქალთა წრე, რომლის მიზანია თანხის გაძლიერება და რომელმაც ამისთვის განყოფილებანი დაიარსა პროვინციებშიც.

რაც შეეხება ძველის საკითხს, 9 სექტემბრის კრებამ ის აზრი გამოთქვა, რომ ამ ემად ერევნის მოედანზე ძველის დაღმა ნადრევი. პოეტის საფლავზე ძველის გაკეთების შესახებ კი კრებას გადიჭრილი არა დაუდგენიარა, ისე კი ყველამ აღიარა ასეთი ძველის აუცილებლობა.

ამ წლის თებერვლის პირველ რიცხვში უცხოეთიდან ჩამოვიდა მექანდაკე იაკობ ნიკოლაძე, რომელმაც წინადადება მისცა წ.-კითხვის საზოგადოების გამგეობას, მე გავაკეთებ ილია ჭავჭავაძის საფლავის ძველს, თუ ამას მოისურვებს ქართველი საზოგადოებაო. გამგეობა, რასაკვირველია, თავისთავზე ვერ მიიღებდა საქმის გადაწყვეტას, მაგრამ რაკი იკოდა ქართველი საზოგადოების სურვილი, შეუკვეთა ბ. ნიკოლაძეს, გაეკეთებია მოდელი ძველისა და წარმოედგინა იმისი ხარჯთაღრიცხვა, თუ რა დაჯღებოდა ძველის გაკეთება. რამდენიმე კვირის შემდეგ მექანდაკე ნიკოლაძე დაამზადა მოდელი და წარმოადგინა წ. კ. საზოგადოებაში. მოდელის განსახილველად მოწვეულ იქმნენ მხატვრები—წევრები ხელოვნებათა წამქმნებელ კავკასიის საზოგადოებისა—გ. გაბაშვილი, მ. ფრანკე, ბ. ფოგელი, ო. შერლონიგი, ე. თათვეოსიანი, მ. თოიძე, ს. კლდიაშვილი, გ. გრინფსკი და ა.

მრეკლიშვილი. მხატვრების კომისიამ განიხილა მოდელი და ასეთი პროტოკოლი შეადგინა თავის სხდომის შესახებ: „ძველის მოდელი—მჯდომარე ქალი (მწუხარე ქართველი დედა) და ი. ჭავჭავაძის ბიუსტი ერთხმად იქმნა აღიარებული მშვენიერ იდეად, რომელიც ღირსია პოეტისა და ეთანხმება სკულპტურის ყველა მხატვრულ მოთხოვნილებას; არქიტექტურული ნაწილი ძველისა კომისიამ საზოგადოთ მოიწონა,—ეს ნაწილი მშვენიერი დამატებაა ქალისა და ბიუსტის, ხოლო საჭიროდ დაინახა ზოგიერთი ცვლილება: ა) უნდა გაფართოვდეს და დადაბლდეს უკანა მრგვალი კედელი ძველისა და შეიკრას მთაში, ბ) ოთხი საფეხურის მაგიერ წინ უნდა გაუკეთდეს სამი, გ) სამსხვერპლოები უნდა დადგმულ იქნეს დაბალ ცოკოლებზე (საძირკვლებზე), დ) ორნამენტები უნდა გაკეთდეს ქართული სტილისა.— მხატვარმა ი. ნიკოლაძემ ასეთი წინადადება შემოიტანა ძველის მასალის შესახებ: თუ ქალის ფიგურა და ბიუსტი ბრინჯაოსი იქნება, არქიტექტურული ნაწილი უნდა იქნეს წითელი ქუთათური ქვისაგან და თუ ფიგურა და ბიუსტი მარმარილოს იქნება, მაშინ არქიტექტ. ნაწილი უნდა იქნეს—ქუთათური ნაცრის ფერის ან ალგეთის ქვისა. ამ წინადადებას კომისია სავსებით დეეთანხმა“.

მოდელთან ერთად ბ. ნიკოლაძემ წარმოადგინა ძველის ხარჯთაღრიცხვა, რომელიც უდრის 7000 მანეთს.

წ. კითხვის საზოგადოების გამგეობამ განიხილა ძველის მოდელი, მხატვრების კომისიის დასკვნა და ბ. ნიკოლაძის შედგენილი ხარჯთაღრიცხვა და დაადგინა, რომ მოიწვიოს ამ წლის 15 ივნისისთვის კრება სხვა და სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენლებისა მხატვ. ი. ნიკოლაძის მოდელის განსახილველად და იმის გადასაწყვეტად, თუ როგორ და რა საშუალებით დაედგას ძველი საფლავზე განსვენებულ ილია ჭავჭავაძეს.

გაუწყებთ რა ყოველსავე ამას, უმორჩილესადა გთხოვთ, გამოგზავნოთ თქვენი წარმომადგენელი ხსენებულ კრებაზე დასასწრებლად. კრება დაიწყება დილის 11 საათზე. დარწმუნებული ვართ, სრულის თანაგრძნობით მოეკიდებით განზრახულ საქმეს და დაგვეხმარებით, რომ შესაფერი ძველი გაუკეთდეს საფლავზე სახელოვან პოეტს და მოღვაწეს.

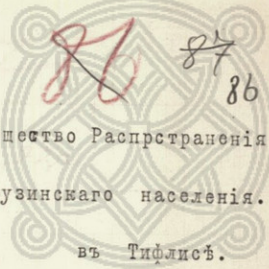
თაყვალმარე წ.-კითხვის საზოგადოების გამგეობას:

მღიჯანა:

P. S. ამასთანავე გაახლებთ სურათს ძველის მოდელისას.

ВОЗВРАЩЕНО
1910 19/11 № 211

ПРАВЛЕНИЕ

МИХАЙЛОВСКАГО

ДВОРЯНСКАГО

ЗЕМЕЛЬНАГО БАНКА

ВЪ КУТАИСЬ.

24/11-1910

Въ Тифлисское Общество Распрстраненія грамотности среди Грузинскаго населенія. въ Тифлисі.

М. Г.

№ 351
Иль 1910.
Г. Кутаись.

Правленіе Банка при семъ имѣеть честь препроводить Вамъ, ассигнованныхъ Общимъ Собраніемъ г.г. Уполномоченныхъ текущаго года,

Р. 300

| триста рублей |

на сооружеііе памятника Грузинскому поэту Кн. Ильѣ Григорьевичу Чавчавадзе.

МИХАЙЛОВСК. ДВОРЯНСК. ЗЕМЕЛЬН.

БАНКЪ ВЪ КУТАИСЬ

Предсѣдатель Правленія

Съ совершеннымъ почтеніемъ

Директоръ

Бухгалтеръ

Иванов
Млод
Штурман

Адресъ для телеграммъ: „Кутаись — Земельный“

20 apr 1945
of Vol.

Handwritten text, possibly a title or reference number, written in a cursive script.

Main body of handwritten text in a cursive script, containing several lines of text.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a signature or date.

10. | IV - 87. 88
ТОВ
Декимбин

В этом деле...
... (87) ЛИСТОВ
"30" 17 1967 Гюджис: 03041407

ЦГИА ГССР
г. Тбилиси
С В Р И О
10. 41 1976 г.